

Marjo Hautaniemi

MUSIIKKIÄÄNITTEET MAAKUNTAKOKOELMISSA

MUSIIKKIÄÄNITTEET MAAKUNTAKOKOELMISSA

Marjo Hautaniemi
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Marjo Hautaniemi

Opinnäytetyön nimi: Musiikkiäänitteet maakuntakokoelmissa

Työn ohjaaja: Margit Mustonen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011

Sivumäärä: 76 + 6 liitesivua

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena on musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Suomen maakuntakirjastojen maakuntakokoelmatoiminnan musiikkiäänitteitä. Tutkimus jakaantuu kolmeen osaan: maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden perustietoihin, kokoelmatyöhön sekä markkinointiin. Kartoituksen lisäksi tutkimuksessa vertaillaan musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan erilaisia lähtökohtia ja niiden mahdollisia vaikutuksia työhön. Lähtökohtien eroavaisuutta ei ole aiemmin tutkittu, joten tilanteen peruskartoitus on uutta tutkimustietoa. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.

Opinnäytetyön tietoperustassa perehdytään yleisesti maakuntakirjastotoimintaan ja musiikkikirjastotyöhön. Lisäksi tietoperustassa tarkastellaan molempia aiheita kokoelmatyön ja markkinoinnin näkökulmista. Tutkimus on kokonaistutkimus. Tutkimuksen tavoitteita selvitettiin maakuntakirjastoihin lähettyllä [www-lomakekyselyllä](http://www.lomakekyselyllä). Kyselyn vastausprosentti on 89 prosenttia. Tutkimusote on kvantitatiivinen, jota täydensi kvalitatiivinen tutkimusnäkemys. Tutkimus on sekä kuvaileva että vertaileva. Tutkimusaineiston analysointiin käytettiin kvantitatiivisen tutkimuksen tilastollisesti kuvaavaa analyysia ja kvalitatiivisen tutkimuksen luokittelua. Tutkimuksen tuloksina syntyi kartoitus maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnasta.

Kartoituksen perusteella maakuntakokoelmatoiminta on muuttunut vähän 20 vuodessa. Johtopäätöksissä vertaillaan musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan erilaisia lähtökohtia. Erilaisilla lähtökohdilla ei juuri ole vaikutusta työhön. Yleisesti maakuntakirjastojen toimintatavat eivät ole yhtenäisiä, vaan toimintatavat ovat vaihtelevia tai muodostavat kaksi erilaista toimintatapaa.

Maakuntakirjastot voivat käyttää tämän tutkimuksen kartoitusta oman musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoimintansa kehittämiseen. Tutkimuksen perusteella musiikkiäänitteiden näkyvyyttä voisi kehittää.

Asiasanat: kyselytutkimus, maakuntakirjastot, paikalliskokoelmat, äänitteet

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Library and Information Services

Author: Marjo Hautaniemi

Title of thesis: Music records in provincial collections

Supervisor: Margit Mustonen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011 Number of pages: 76 + 6 appendices

ABSTRACT

The topic of the thesis is the provincial collections of music records. The aim of the research is to survey the collection development of music record collections in the provincial libraries in Finland. The study is divided into three parts: basic information on music records in provincial collections, collection policy and marketing. In addition to the survey, the research compares different starting points of the music record collection development, and their possible influences on it. The differences in the starting points have not previously been studied and therefore, a basic survey of the situation provides up-to-date information. The client of this thesis is Oulu City Library - Regional Central Library.

The theoretical background discusses provincial library and music library activities. In addition, both topics are observed from the point of view of collection development and marketing. The employed data collection method was complete enumeration. The objectives were further clarified with a web questionnaire sent to provincial libraries. The response rate was 89 percent. The study was based primarily on the quantitative research but also on qualitative methods. The research was both descriptive and comparative. In order to analyze the research material, a statistical descriptive analysis and qualitative classification were used. As a result, a survey of music record collection development in provincial libraries was created.

According to this survey, provincial collection development has not changed much in 20 years. Different starting points of music collection development are compared in the survey. It was discovered that they do not have influence on music collection development. In general, the ways of action of the provincial libraries are not coherent but vary or form two different ways.

Provincial libraries can use the survey provided by this research to improve their collection development policies regarding music records. Based on the study, the visibility of music records should be improved.

Keywords: local collections, music records, provincial libraries, survey research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 MAAKUNTAKIRJASTOTOIMINTA	10
2.1 Maakuntakirjastotoiminnan historia	10
2.2 Maakuntakirjastotoiminta nykyisin	12
2.3 Maakuntakokoelmista tehtyjä tutkimuksia	16
2.4 Alueellista kirjastotoimintaa muissa Pohjoismaissa	19
3 MUSIIKKIKIRJASTOTYÖ	20
3.1 Musiikkikirjaston ja musiikkikulttuurin tulkintarepertuaarit	21
3.2 Musiikkiäänitteiden tallennusmuodot	24
4 KOKOELMATYÖ	28
4.1 Maakuntakokoelmat ja niiden hoitaminen	30
4.2 Musiikkiaineisto kirjastoissa ja maakuntakokoelmissa	31
5 MARKKINOINTI	34
5.1 Markkinointilähtöisyys kirjastossa ja erilaisia markkinointitapoja	36
5.2 Esimerkki kirjastomarkkinointitutkimuksesta ja -projektista	38
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	40
6.1 Tutkimuskysymykset	41
6.2. Tutkimusmenetelmät	42
7 TULOKSET	44
7.1 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden perustiedot	44
7.2 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyö	47
7.3 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys	52
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	55
8.1 Yhteenveto johtopäätöksistä	59
8.2 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyyden lisääminen	61
9 POHDINTA	65

LÄHTEET	70
LIITE	77

1 JOHDANTO

Maakuntakirjastojen tehtävien merkitykset ovat muuttuneet vuosikymmenien aikana. Ennen tietoteknistä kehitystä maakuntakirjastojen tehtävistä alueen kaukopalvelukeskuksena toimiminen oli merkittävässä asemassa. Tällöin maakuntakokoelmatoiminta jäi tutkimusten mukaan vähemmälle huomiolle kaukopalvelutoiminnan viedessä aikaa (ks. Toimiiko kirjastoverkko? – Yleisten kirjastojen verkon selvitys 1990, 64). Nykyään yleisten kirjastojen valmiudet kaukopalvelutoimintaan ovat parantuneet ja maakuntakirjastojen kaukopalvelutehtävän merkitys vähentynyt (Esitys opetus- ja kulttuuriministeriölle Espoon kaupunginkirjaston maakuntakirjastotehtävistä luopumiseksi, Espoon kaupunki, hakupäivä 16.2.2011).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Suomen maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoimintaa. Tutkimus jakaantuu kolmeen osaan: maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden perustiedot, kokoelmatyö sekä markkinointi. Tutkimuksella on kolme tutkimuskysymystä, joilla pyritään saamaan kokonaiskuva tutkimuksen kolmesta osa-alueesta: 1) mitä on maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta, 2) mitkä ovat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyöperiaatteet, ja 3) miten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys toteutuu asiakkaille ja alueen julkaisijoille. Tutkimuksessa vertaillaan myös maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa olevia erilaisia lähtökohtia ja niiden mahdollisia vaikutuksia työhön. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta on maakuntakirjastoissa joko musiikki-osaston vastuulla tai koko maakuntakokoelma on yhtenäisesti jonkun muun osaston vastuulla.

Tutkimuksen aihe muodostuu kahden erilaisen aiheen kokonaisuudesta eli maakuntakokoelmatoiminnan ja musiikkikirjastotyön yhdistelmästä. Tutkimuksen tietoperustassa perehdytään yleisesti maakuntakirjastotoimintaan ja musiikkikirjastotyöhön. Lisäksi molempia aiheita tarkastellaan erityisesti kokoelmatyön ja markkinoinnin näkökulmista. Tietoperusta on rakennettu monenlaisista lähteistä. Tutkimuksessa on esimerkiksi käytetty niin kotiseutu- kuin maakuntakokoelmatyön ohjeistuksia, sillä molempia paikalliseen alueeseen kohdistuvia kokoelmatöitä on tutkittu vähän ja kirjallisten teoksien iäk-

kyys oli haaste tutkimukselle. Kotiseutukokoelmatyö ja maakuntakokoelmatyö ovat periaatteiltaan hyvin samankaltaiset. Karkeasti jaettuna maakuntakokoelma on lakisääteinen maakuntakirjaston ylläpitämä koko maakunta-aluetta koskeva paikalliskokoelma, kun taas kotiseutukokoelma on yleisen kirjaston vapaaehtoisesti ylläpitämä vastaavanlainen pienemmän alueen paikalliskokoelma.

Tutkimuksen tavoitteita selvitettiin jokaiseen opetusministeriön alaiseen 19 maakuntakirjastoon lähetetyllä www-lomakekyselyllä. Tutkimus on kokonaistutkimus. Tutkimuksen kohdistaminen opetusministeriön alaisiin maakuntakirjastoihin rajasi Ahvenanmaan maakuntakirjaston pois. Kysely onnistui hyvin ja sen vastausprosentti on 89 prosenttia. Tutkimusote on yleisesti kvantitatiivinen kvalitatiivisen tutkimusnäkömyksen täydentäessä tutkimusta. Tutkimus on sekä kuvaileva että vertaileva. Tutkimusaineiston analysointiin käytettiin kvantitatiivisen tutkimuksen tilastollisesti kuvaavaa analyysia ja kvalitatiivisen tutkimuksen luokittelua. Tutkimuksen tuloksia vertailtiin sekä Irma Kyrkin pro gradu -tutkielman *Alueellisen tiedon löytyvyys ja saatavuus* (1993) sekä Anneli Mikkosen opinnäytetyön *Pohjois-Karjalan, Kainuun, Pohjois-Savon ja Mikkelin maakuntakirjastojen aluekokoelmat* (2000) tuloksiin. Tarkemmat määrittelyt ja toteutukset tutkimuksesta löytyvät luvusta kuusi.

Opinnäytetyön teon aikana ilmeni, että vuonna 2011 maakuntien määrä vähenee kahdestakymmenestä maakunnasta yhdellä maakunnalla, kun Uudenmaan sekä Itä-Uudenmaan maakunnat fuusioituvat (Maakuntajohtajan katsaus - marraskuu 2009, Itä-Uudenmaan liitto, hakupäivä 23.5.2010). Tällöin ei kuitenkaan ollut tietoa siitä, miten fuusioituvien maakuntien maakuntakirjastojen tulee käymään maakuntien fuusioituessa, joten tutkimuksen kysely lähetettiin molempiin maakuntakirjastoihin. Sittemmin selvisi, että Uudenmaan maakuntakirjasto eli Espoon kaupunginkirjasto luopui maakuntakirjasto-oikeuksistaan ja fuusioituneen Uudenmaan maakuntakirjastotoiminta keskitetään Porvoon kaupunginkirjastolle vuoden 2011 alussa (Muutos maakuntakirjastojen toiminta-alueisiin Uudellamaalla, Kirjastot.fi-toimitus, hakupäivä 16.2.2011).

Maakuntakokoelmatoiminta on hajanaista pienestä toimintamäärästään huolimatta. Sitä on tutkittu vähän ja tiedettävästi maakuntakokoelmia juuri musiikkiäänitteiden osalta ei ole tutkittu laisinkaan, joten aiheen tutkiminen on kirjastoalalle tarpeellinen ja uutta näkökulmaa tuova. Myös kirjastomarkki-

noinnin tutkiminen on ajankohtaista, sillä kirjastojen markkinoinnilla ei ole pitkiä perinteitä. Lopullinen idea opinnäytetyön aiheesta muotoutui opinnäytetyön toimeksiantajan, Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston musiikkiosaston palvelupäällikön kanssa.

2 MAAKUNTAKIRJASTOTOIMINTA

Maakuntakirjastot ovat yksi osa Suomen kirjastoverkosta. Suomen kirjastoverkosto muodostuu 20 maakuntakirjaston lisäksi muista yleisistä eli kunnallisista kirjastoista ja yleisten kirjastojen keskuskirjastosta, Helsingin kaupunginkirjastosta. Yleisten kirjastojen lisäksi kirjastoverkosto muodostuu teollisista kirjastoista, joiden ytimenä ovat yliopistojen kirjastot ja kansalliskirjastona toimiva Helsingin yliopiston kirjasto. Suomen kirjastoverkkoon kuuluvat myös ammattikorkeakoulukirjastot, kouluissa sekä oppilaitoksissa olevat kirjastot ja erikoiskirjastot. (Kirjastopoliittinen työryhmä 2001, 25.)

2.1 Maakuntakirjastotoiminnan historia

Suomen maakuntakirjastotoiminnan juuret ovat 1900-luvun alussa. Jo vuonna 1905 Kansanvalistusseura teki Suomen hallitukselle aloitteen kirjastoista, jotka toimisivat alueensa paikkakuntien keskuskirjastoina. Keskuskirjastojen eli maakuntakirjastojen tapaisten alueellisten keskusten tavoitteeksi määriteltiin harvinaisemman kirjallisuuden keruu myös lähialueen kirjastojen käytettäväksi. Aloitteen myötä perustettu komitea totesi keskuskirjastojen perustamista käsittelevässä mietinnössään, että Suomen kirjastolaitoksen kehitystaso ei ainakaan vielä vaadi keskuskirjastotoimintaa, joten Kansanvalistusseuran aloite jäi tällöin toteutumatta. (Valtion kirjastotoimikunta 1938, 5.) Kansanvalistusseuran ehdotuksen jälkeen ajatus keskuskirjastotoiminnasta jäi vuosiksi elämään kirjastoalaa koskeviin keskusteluihin, kunnes 1930-luvulla maakuntakirjastojen perustaminen pääsi jälleen viralliseen käsittelyyn. Valtion kirjastotoimikunnan vuonna 1938 julkaisemassa mietinnössä perusteluita keskuskirjastotoiminnan aloittamiseen oli jo yhdeksän kappaletta. Näistä perusteluista viimeisin on ”koota ja pitää käytettävänä aluetta koskevaa kotiseutukirjallisuutta.” (1938, 16.) Mietinnöstä huolimatta maakuntakirjastojen perustaminen jäi jälleen ja keskustelu aiheesta pitkittyi tällä kertaa vuosikymmeniksi. Lopulta tultaessa 1960-luvulle maakuntakirjastoverkko alkoi rakentua vuoden 1961 kirjastolain ja sen vuoden 1962 asetuksen myötä. Suomen ensimmäinen maakuntakirjasto, Joensuun kaupunginkirjas-

to nimitettiin Pohjois-Karjalan maakunta-alueen maakuntakirjastoksi jo vuonna 1962. (Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti 1990, 5.)

Maakuntakirjastonimitykset annettiin olemassa oleville maakuntakirjastoiksi sopiville kaupunginkirjastoille. Näin maakuntakirjastotoiminnan rahoitus tapahtui kaupunginkirjastoille annettavina lisärahoituksina valtionavustuksessa. Kirjastolain vaatimusten mukaan kaupunginkirjastolla tuli olla ennen maakuntakirjasto-oikeuden saamista hyvät toimitilat sekä aineistokokoelmat ja pätevä johtaja. Tulevan maakuntakirjaston tuli palvella hyvällä sijainnilla alueeseensa nähden riittävän laajaa aluetta. Vaativien maakuntakirjasto-oikeuksien sekä rahoitushaasteiden lisäksi Suomen maakuntaverkoston rakentumiseen liittyi niin alue- kuin kielipoliittisia kysymyksiä. Aluepoliittista keskustelua käytiin Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntakirjastojen sijoittamisista, kun taas kielipoliittinen keskustelu oli läsnä kaksikielisen Länsi-Suomen alueiden maakuntakirjastojen perustamisessa. (Mäkinen 2009, 412.) Haasteista huolimatta vuoteen 1978 mennessä maakuntakirjastoverkko kattoi koko Suomen Helsinkiä lukuun ottamatta (Maakuntakirjastotoiminta: Suomen kirjastoseuran maakuntakirjastotyöryhmän muistio 1980, liite 1).

Ensimmäisen maakuntakirjastoja koskevan lain ja sen vuoden 1962 kirjastoasetuksen 6. pykälän 3. momentin mukaan yhtenä maakuntakirjaston tehtävänä on kerätä kokoelma toiminta-aluetta koskevaa ja muuta siihen läheisesti liittyvää kirjallisuutta. Suomen kirjastoseura perusti vuonna 1977 maakuntakirjastotyöryhmän, jonka toiminnasta julkaistiin muistio *Maakuntakirjastotoiminta* vuonna 1980. Muistiossaan maakuntakirjastotyöryhmä kiinnitti huomiota vuoden 1962 kirjastoasetuksen kokoelmatyön kirjallisuusrajaukseen ja ehdotti kirjallisuusmuodon korvattavan termillä kirjastoaineisto. Kirjastolain ja -asetuksen uudistuessa vuonna 1986 kirjastoasetuksen 10. pykälän 3. kohdassa maakuntakokoelmatyötä koskeva määrittely muuttui muotoon ”hankkia ja säilyttää toiminta-aluetta koskevaa ja siihen läheisesti liittyvää kirjallisuutta ja muuta aineistoa erityisesti alueellisen tietopalvelun tarpeita varten.” (Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti 1990, 7–8.) Nykyisessä, vuoden 1998 kirjastolaissa ja sen asetuksessa, maakuntakokoelmatyö on määritelty ”kehittää toiminta-aluetta koskevaa tietopalvelua” (Kirjastoasetus 18.12.1998/1078).

2.2 Maakuntakirjastotoiminta nykyisin

Vuonna 2010 Suomi on jakautunut 20 maakuntaan. Maakunnat ovat yhtenä osana lakisääteistä kunnallishallintoa. Maakuntien määrä vähenee vuodesta 2011 alkaen 19 maakuntaan, kun Itä-Uudenmaan maakunta fuusioituu Uudenmaan maakunnan kanssa (Maakuntajohtajan katsaus - marraskuu 2009, Itä-Uudenmaan liitto, hakupäivä 23.5.2010). Jokaisella maakunnalla on oma kunnallinen kirjastonsa, joka on hakenut maakuntakirjasto-oikeutta toimiakseen alueensa maakuntakirjastona (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Suomen maakuntakirjastot vuonna 2010 toimialueineen sekä maakuntakirjasto-oikeuksien saamisvuosineen (Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti 1990, 5; Maakuntakirjastojen toiminta-alueet, Kirjastot.fi-toimitus, hakupäivä 12.7.2010; Valtioneuvoston päätös maakunnista 22.10.2009/799)

Maakuntakirjasto	Toiminta-alue	MK-oikeudet
Espoon kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto	Uusimaa	1977
Hämeenlinnan kaupunginkirjasto - Hämeen maakuntakirjasto	Kanta-Häme	1995
Joensuun kaupunginkirjasto - Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto	Pohjois-Karjala	1962
Jyväskylän kaupunginkirjasto - Keski-Suomen maakuntakirjasto	Keski-Suomi	1978
Kajaanin kaupunginkirjasto - Kainuun maakuntakirjasto	Kainuu	1988
Kokkolan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Keski-Pohjanmaa	1995
Kouvolan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Kymenlaakso	1971
Kuopion kaupunginkirjasto - Pohjois-Savon maakuntakirjasto	Pohjois-Savo	1967
Lahden kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Päijät-Häme	1975
Lapin maakuntakirjasto	Lappi	1966
Lappeenrannan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Etelä-Karjala	1973
Mariehamns stadsbibliotek - Centralbibliotek för Åland	Ahvenanmaa	1963
Mikkelin kaupunginkirjasto - Etelä-Savon maakuntakirjasto	Etelä-Savo	1974
Oulun kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Pohjois-Pohjanmaa	1973

Porin kaupunginkirjasto - Satakunnan maakuntakirjasto	Satakunta	1975
Porvoon kaupunginkirjasto - Itä-Uudenmaan maakuntakirjasto	Itä-Uusimaa	2001
Seinäjoen kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Etelä-Pohjanmaa	1968
Tampereen kaupunginkirjasto - Pirkanmaan maakuntakirjasto	Pirkanmaa	1972
Turun kaupunginkirjasto - Varsinais-Suomen maakuntakirjasto	Varsinais-Suomi	1970
Vaasan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto	Pohjanmaa	1968

Maakuntakirjastoista ainoastaan Ahvenanmaan maakuntakirjasto ei kuulu opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen. Ahvenanmaan maakuntakirjasto ei siten saa Suomen valtiolta lisärahoitusta toiminnalleen. (Kirjastojen tehtävät ja työnjako, Opetusministeriö, hakupäivä 24.5.2010.) Koska maakuntakirjastot toimivat myös kaupunkiansa yleisinä kirjastoina, maakuntakirjastojen rahoitus tapahtuu harjannanvaraisena valtionavustuksena yleisen kirjastotoiminnan rahoituksen lisänä. Maakuntakirjastojen rahoituksesta vastaa valtion lisäksi paikallinen kunnallishallinto. Maakuntakirjastojen toimintaa rahoittavat myös opetusministeriön erillisrahoitukset esimerkiksi erilaisten projektien toteuttamiseen. (Heinisuo, Koskela, & Saine 2004, 36.)

Maakuntakirjastojen tehtävät

Maakuntakirjaston tehtävät ovat lakisääteisiä. Nykyiset maakuntakirjastojen tehtävät perustuvat vuoden 1998 kirjastolakiin (4.12.1998/904) ja sen saman vuoden kirjastoasetukseen.

2 §

Maakuntakirjaston tehtävät

Maakuntakirjaston tehtävänä on:

- 1) tukea alueensa yleisten kirjastojen tieto- ja kaukopalvelua;
- 2) kehittää toiminta-aluetta koskevaa tietopalvelua;
- 3) perehdyttää toiminta-alueen kirjastojen henkilöstöä kirjastotyön uusiin toimintamuotoihin ja kehittämishankkeisiin; sekä
- 4) suorittaa asianomaisen ministeriön antamat muut tehtävät.

(Kirjastoasetus 18.12.1998/1078)

Maakuntakirjastoilla ei ole hallinnollista valtaa alueensa muihin kirjastoihin, vaan maakuntakirjastot tukevat alueensa yleisten kirjastojen toimintaa ammatillisesti. Maakuntakirjastot toteuttavat tätä tehtävää esimerkiksi toimimalla lakimääräisesti maksuttomina kaukopalvelukeskuksina alueensa muille kirjastoille. Maakuntakirjastojen tarjoamaa ammatillista tukea antavat myös maakuntakirjastojen organisoimat koulutukset sekä perehdytykset. Maakuntakirjastot ovat uudistuksien, tulevaisuuden suunta- viivojen sekä ajankohtaisten kirjastostrategioiden ja -selvitysten edistäjiä. Maakuntakirjastot toimivat molempiin suuntiin toimivana viestintuojina yleisten kirjastojen ja valtakunnallisen hallintotason välillä. Maakuntakirjastoilta toivotaan myös alueen kirjastoverkon kehittämistä. (Heinisuo ym. 2004, 36–37.)

Opetusministeriön kulttuuriasianneuvos Kirsti Kekki tarkastelee maakuntakirjastojen lakisäätöisiä tehtäviä teoksessa *Kirjastosäännöstö 1999*. Alueellisen tietopalvelun eli kirjastoasetuksen toisen momentin mukaisesti maakuntakokoelmat ovat erillisiä alueellisen aineiston kokoelmia, joihin tallennetaan painotuotteita, äänitteitä ja kuvamateriaalia. Useat maakuntakokoelmat ovat olleet ainoastaan käsikirjastokäytössä kirjaston omissa tiloissa. Tämä on Kekin mukaan johtanut maakuntakokoelman vajaakäyttöön. Maakuntakirjastojen tietokannoista löytyvät tiedot alueellisesta aineistosta. Joidenkin maakuntakirjastojen tietokantoihin sisältyvät myös muiden yleisten kirjastojen kotiseutukokoelmien aineistotiedot. Tietotekniikan luomien mahdollisuuksien myötä ei ole enää välttämätöntä koota vain fyysistä maakuntakokoelmaa, vaan sitä voi tuoda esille verkossa tietokannoilla ja verkkomateriaalilla. Näin alueellinen tieto on saavutettavissa sijainnista tai muodosta riippumatta. (1999, 127–128.)

Maakuntakirjastojen aluetietokannat ja elektroniset kokoelmat

Lähes kaikki maakuntakirjastot ylläpitävät aluetietokantaa, jonka tarkoituksena on maakunta-aiheisen materiaalin kerääminen omaan erikoiskokoelmaansa. Kokoelma voi olla rajoitetusti tai vapaasti asiakkaiden käytössä. Aluetietokannat mahdollistavat maakuntamateriaalin tuomisen esille joko viitetietokantojen tai kokotekstiaineistojen kautta ja ne voidaan nähdä alueellisen identiteetin sekä imagon kehittäjinä. (Heinisuo ym. 2004, 37–38.) Maakuntakirjastojen aluetietokannat kokoaa yhteen Kansalliskirjaston ylläpitämä Mandis, joka on yleisten kirjastojen käytettävissä oleva maakuntakirjastojen vir-

tuaalinen yhteisluettelo. Mandista käytetään paikallisten Nelli-portaalien kautta. Sen haku kohdistuu yleisten kirjastojen ja maakuntakirjastojen kokoelmiin ja kattaa kaikkia aineistolajeja koskevat luettelointitiedot (MANDAsta tuli Mandis, Kansalliskirjasto, hakupäivä 27.10.2010.)

Maakuntakirjastot ovat tuottaneet maakunta-aineistostaan myös muunlaisia tietokantoja ja hakemistoja, joiden käyttöön tuomista Internet on helpottanut. Vastaavasti Internet on myös moninkertaistanut kerättävän materiaalin määrän elektronisen aineistomäärän kasvaessa. (Heinisuo ym. 2004, 37–38.) Koska tietokantoja perustetaan usein projektiluontoisella alkurahoituksella, niiden ylläpito on ongelmallista resurssipulan vuoksi. Aluetietokantojen aineiston keruu sekä tallentaminen on hidasta ja kallista. Kokoelman käyttäjän kannalta on vaikeaa, jos aluetietokanta ei ole yhteisesti haettavissa kirjaston päätietokannan kanssa ja käyttäjän on tarkistettava molemmat tietokannat erikseen. Maakuntakirjaston organisoiman maakunta-aineistotietokannan ylläpitoon sekä mainostamiseen voivat osallistua myös alueen yleiset kirjastot, erikoiskirjastot, korkeakoulukirjastot sekä muut kulttuuritoimet kuten museot ja arkistot. (Heinisuo ym. 2004, 37–38.)

Kansalliskirjasto on koordinoanut kirjastojen, aluearkistojen ja museoiden aineiston digitointia koko maassa. Erityisesti kirjastojen paikalliskokoelmat ovat olleet digitoinnin kohteina, vaikka digitointi ei olekaan tehnyt perinteisestä paikalliskokoelmatyöstä tarpeetonta. Esimerkiksi Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto on toteuttanut aineiston digitointia jo vuosituhannen alusta lähtien. Seinäjoen paikalliskokoelmasta on digitoitu valokuvia, kirjoja, artikkeleita ja äänitteitä. Äänitteiden digitointitarvetta on perusteltu äänitetekniikan kehittymisellä, jonka vuoksi avokelanauhat ja kasettinauhurit ovat nykyään harvinaisempia. (Mäki-Mantila, 31.12.2008.)

Toisenlaista digitointia ovat erilaiset aihepiireittäin kootut erikoiskokoelmat, jotka saattavat olla ainoastaan verkkokokoelmana saatavilla. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto on koonnut Oulun arkki -nimiseen digitoituun kokoelmaan kirjallisuuden lisäksi säveltäjä-muusikko Veikko Juntusen nuotteja. Digitointiprojektin aineisto on yhä tekijänoikeuslakien alaista ja projekti on toteutettu yhteistyössä Juntusen kanssa. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto huolehti projektissa aineiston digitoimisesta sekä käytettäväksi saattamisesta ja Juntunen itse vastasi tekijänoikeusasioista. (Oulun

arkki - Esittely, Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto, hakupäivä 27.10.2010; Kirjaston projektit 2006–2009, Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto, hakupäivä 27.10.2010.)

2.3 Maakuntakokoelmista tehtyjä tutkimuksia

Irma Kyrki on tehnyt vuonna 1993 Oulun yliopistossa kirjastotieteen ja informatiikan pro gradu -tutkielman *Alueellisen tiedon löytyvyys ja saatavuus*. Kyrki tutki aihetta maakuntakirjastoille suunnatulla kyselyllä, johon liittyi lisäksi alueelliseen aineistoon ja tietoon kohdistuneiden neuvonta- ja tietopalvelutehtävien seuranta. Kyrki osoitti kyselyn jokaiselle silloisille 16 maakuntakirjastolle, joista 14 palautti tutkimuksen molemmat osat, yksi palautti vain kyselyosan ja yksi jätti kokonaan vastaamatta. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin Ahvenanmaan maakuntakirjasto. Kyrki tarkasteli maakuntakokoelmien laajuutta, sisältöä ja niiden sijaintia, aineiston valintaa ja hankintaa sekä käyttöä. Vuoden 1991 alussa 13 maakuntakirjaston maakuntakokoelmista oli yhteensä 3 967 musiikkiäänitettä, keskiarvo maakuntakirjastoissa oli 305 äänitettä. Musiikkiäänitteiden määrät maakuntakokoelmissa vaihtelivat suuresti, sillä alle 60 äänitettä oli kolmella maakuntakirjastolla ja yli 500 äänitettä neljällä maakuntakirjastolla. (Kyrki 1993, 8, 147.) Kyrkin tutkimus painottuu selkeästi kirjalliseen maakunta-aineistoon ja on ajalta, jolloin musiikkiäänitteet kuuluivat järjestelmällisesti AV-aineiston piiriin. Siten Kyrkin AV-aineistokohtaiset havainnot painottuvat selkeästi AV-aineistossa vallinneisiin mikrofilmitallenteihin. Huolimatta näistä eroavaisuuksista tähän tutkimukseen, Kyrkin tutkimuksessa on paljon maakuntakokoelmatyön yleispäteviä havaintoja, jotka ovat huomioitavia musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa.

Tutkimuksessaan Kyrki pohti maakuntakirjastojen maakuntakokoelmien kokoerojen syyksi maakuntakirjastojen maakuntakirjasto-oikeuksien saamisvuosien jopa vuosikymmenien eroa. Muiksi syiksi kokoeroihin Kyrki pohti maakunta-alueiden julkaisuaktiivisuuksien eroavaisuuksia ja maakuntakokoelmien hoitoon panostettujen aikojen vaihtelevuutta työn vaativuuden vuoksi. Lisäksi Kyrki huomioi maakuntakokoelmien kartuntaperiaatteiden vaikutusta maakuntakokoelmiin. Maakuntakokoelmien saatavuutta on painotettu lainsäädännön muuttuessa. Tämä siirtymä ei Kyrkin tutkimuksen mukaan ollut toteutunut käytännössä maakuntakirjastoissa, sillä 60 prosenttia maakuntakirjastoista ei antanut maakunta-aineistoa kotilainaan. Kyrkin tutkimus osoittaa, että maakuntakokoelman lainausoikeuksilla

ja maakuntakokoelman sijoituksella maakuntakirjastossa on vaikutuksensa maakuntakokoelman käyttömääriin. Avoimessa tilassa maakuntakokoelmaansa pitävillä maakuntakirjastoilla sekä kotilainan sallivilla maakuntakirjastoilla maakuntakokoelman käyttöaste oli suurempi kuin käyttöä rajoittaneilla maakuntakirjastoilla. Sen sijaan maakuntakokoelman rajoituksilla ei ollut suoraa vaikutusta maakuntakokoelmien kokonaiskäyttöön: yli yhdeksänkymmentä prosenttia maakuntakirjastoista arvioi maakuntakokoelmaa käytettävän päivittäin. Käyttötutkimuksen perusteella maakuntakokoelmaa käytettiin enemmän opiskeluiden ja harrastuksien kannalta kuin työn vuoksi. Paikallishistoriasta kiinnostuneet henkilöt, esimerkiksi sukututkijat, käyttivät kokoelmaa ahkerasti. (1993, 47, 53, 58, 60.)

Kyrkin tutkimuksessa maakuntakirjastot ilmoittivat tärkeimmäksi uuden maakunta-aineiston tiedonsaantikanavaksi lehdet, erityisesti paikalliset sanomalehdet. Tärkeitä tiedonsaantikanavia olivat myös kirjakauppojen sekä mahdollisten musiikkiliikkeiden näytelähetykset ja kustantajien informoinnit. Noin kolmannes maakuntakirjastoista käytti tiedonsaantikanavina bibliografioita, suoria kontakteja asiakkaihinsa ja yhteistyötä alueen kunnankirjastojen kanssa. Vain hieman yli kymmenen prosenttia maakuntakirjastoista käytti suoraa yhteydenpitoa tiedontuottajiin uuden maakunta-aineiston tiedonsaantikanavana. Kyrkin mukaan suora kontakti tiedontuottajiin sekä yhteistyö alueen kunnankirjastojen kanssa ovat hyviä tiedonsaantikanavia pienlevikkisestä aineistosta sekä jatkuvasti lisääntyvästä omakustanteisesta AV-aineistosta. Kyrkin tutkimustuloksissa maakuntakirjastot hankkivat noin puolet aineistostaan kirjakaupoista ja vain reilu kymmenen prosenttia maakuntakirjastoista hankki aineistoa suoraan julkaisijoilta. Melkein kolmannes maakuntakokoelman hankinnoista oli lahjoituksia, joista lähes puolet saatiin erikseen pyytämättä. (Kyrki 1993, 50–52.)

Kyrkin tutkimuksen mukaan yli 85 prosentissa maakuntakirjastoista puuttui aineistoa maakuntakokoelmasta ja aineisto jäi jatkuvasti maakuntakokoelman ulkopuolelle. Puutteita oli erityisesti omakustanteiden ja vähälevikkisen aineiston hankinnassa. Hankkimisen esteenä olivat tiedonpuutteet maakunta-aineiston ilmestymisestä tai sen hankintapaikasta eli käytännön hankintatoimet olivat yleiseen hankintaan verrattuna vaikeita. Myös keruualueen suuruus vaikutti omakustanteiden hankintaan. Maakuntakokoelman puutteiden välttämiseksi Kyrki ehdotti maakuntakokoelman tunnettavuuden lisäämistä ja yhteydenpitoa alueen julkaisijoihin, jotta aineistoa tulisi tarjotaan maakuntakokoel-

maan omatoimisesti. Kyrkin mukaan tieto maakuntakokoelmista oli maakuntakirjastojen monikymmenvuotisesta olemassaolostaan huolimatta heikkoa. Maakuntakirjastot tiedottivat maakuntakokoelmistaan vain toisille maakuntakirjastoille ja asiakkailleen. Maakuntakirjastot mainitsivat maakuntakokoelmiensa esittelemistavoiksi hankinnoista tehtävät luettelot (yli 85 prosenttia), ryhmäkäyntien maakuntakokoelmaesittelyt (50 prosenttia), maakuntakokoelmien tai -kirjaston omat esitteet (47 prosenttia) ja näyttelyt maakuntakokoelmasta (40 prosenttia). Kolmannes Kyrkin tutkimuksen maakuntakirjastoista oli käyttänyt yleisiä tiedotusvälineitä ja hieman yli kymmenen prosenttia oli käynyt maakuntakirjaston ulkopuolisissa tilaisuuksissa kertomassa maakuntakokoelmasta. (1993, 109–112.)

Anneli Mikkonen on tehnyt vuonna 2000 hyväksytyt kirjasto- ja tietopalvelualan opinnäytetyön Pohjois-Karjalan, Kainuun, Pohjois-Savon ja Mikkelin maakuntakirjastojen aluekokoelmista. Mikkonen tutki valittujen maakuntakirjastojen aluekokoelmien aineiston hankintaperiaatteita, sisältöä, järjestämistä, aineistotietokantoja ja käyttöön saattamista. Tutkimuksessa otettiin huomioon myös maakuntakirjastojen yhteistyö alueen muiden kirjastojen sekä paikallisten organisaatioiden kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena oli muodostaa valittujen maakuntakirjastojen maakuntakokoelmista peruskartoitus, jota kirjastot voisivat hyödyntää omien aluekokoelmien kehittämisessä. Mikkosen tutkimus käsitteli kaikkia maakuntakokoelmiin kerättäviä aineistolajeja. (2000, 2.)

Tämän maakuntakokoelman musiikkiaineistoa koskevan tutkimuksen kannalta Mikkosen tutkimuksen mielenkiintoinen tulos on se, miten alueiden maakuntakokoelmien hoitajat kokevat AV-aineiston olevan eri maakuntakokoelmaan koottavien aineistolajien tärkeysjärjestyksessä puolivälissä. On huomioitava, että Mikkosen tutkimuksessa AV-aineistoon kuuluvaksi lasketaan musiikkiäänitteiden lisäksi esimerkiksi merkittävän osan AV-aineistomäärästä muodostavat mikrotallenteet. Kaikissa maakuntakirjastoissa hankittiin maakunta-aineistosta samanaikaisesti myös avokokoelmakappale. Maakuntakokoelmien näkyvyyttä lisättiin uutuusesittelyillä sekä näyttelyillä. (2000, 50–51.)

Mikkosen tutkimuksen mukaan kaikissa tutkimuksen maakuntakirjastoissa maakuntakokoelmien musiikkiaineistoa säilytettiin maakuntakirjastojen musiikkiosastoilla. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että maakuntakokoelmien keräämiseen ja säilyttämiseen painottunut kokoelmatyö on estänyt maakunta-

kokoelmien käyttöä lainaus- ja saatavuusrajoitusten vuoksi. Myös maakuntakokoelmien esille panolla on merkityksensä kokoelman käyttöaktiivisuudelle. Aikaisemmat tutkimustulokset (ks. Kyrki 1993, 58) vahvistaa Mikkosen tutkimustuloksia. Tutkimuksen maakuntakirjastojen yhteistyö alueen muiden kirjastojen kanssa oli lähinnä maakunta-aineiston hankintaan liittyvää. Maakuntakirjastot toivoivat lisää yhteistyötä alueen yleisten kirjastojen kanssa. Kunkin yleisen kirjaston alueella ilmestyvistä materiaalista toivottiin lisää tiedottamista, sillä maakuntakirjastojen toiminta-alueet ovat laajoja. Erityisesti maakuntakokoelmiin sopivista omakustanteista tiedon saaminen oli vaikeaa. (2000, 60–61, 64–65.)

2.4 Alueellista kirjastotoimintaa muissa Pohjoismaissa

Pohjoismaiden kirjastojen toimintaympäristöt ovat erilaisia niin yhteiskuntarakenteiden kuin kirjastojen perinteiden osalta. Pohjoismaiden vaihtelevien aluerakenteiden vuoksi alueelliset keskuskirjastot ovat keskenään periaatteiltaan enemmän erilaisia kuin yhtenäisiä. Ruotsissa alueellisina keskuskirjastoina toimivat läänikirjastot (länsbibliotek), Norjassa maakuntakirjastot (fylkesbibliotek), Tanskassa maakunta/keskuskirjastot (centralbibliotek) sekä Islannissa kirjastot on jaettu alueellisesti. Yhteistä pohjoismaisille aluekirjastoille on tehtävä täydentää alueensa muiden kirjastojen kokoelmia monipuolisella kokoelmalla. (Wigell-Ryynänen 1999, 420–430; Iceland: Information on Public Libraries, Local Museums and Archives, Calimera, hakupäivä 4.12.2010.) Vuonna 2007 määritellyt Norjan maakuntakirjastojen tehtävät täydentävät vuoden 1985 kirjastolakia. Yhtenä Norjan maakuntakirjastojen tehtävänä on kerätä paikallista aluetta koskevaa kokoelmaa. (Reglement for fylkesbibliotek - veiledende retningslinjer, ABM-utvikling, hakupäivä 5.12.2010.)

Alueelliset kirjastot Pohjoismaissa kokoontuvat muutaman vuoden välein pohjoismaisiin maakuntakirjastokonferensseihin. Konferensseissa on esitelmiä ja tutustumisia eri Pohjoismaiden aluekirjastojen toiminnoista. (Kymmenes pohjoismainen maakuntakirjastokonferenssi, Troms fylkeskommune, hakupäivä 4.12.2010.) Myös monessa muussa Euroopan maassa on alueellisia keskuskirjastoja, joiden tehtävät sekä asema alueeseensa nähden vaihtelevat. Näistä kirjastoista käytetään nimityksiä central, county, provincial tai regional library. (Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resource Access, Calimera, hakupäivä 5.12.2010.)

3 MUSIIKKIKIRJASTOTYÖ

Yleisen kirjastotoiminnan jälkeen kehittynyt musiikkikirjastotoiminta sai Suomessa alkunsa vuoden 1953 aikana. Musiikin harrastetoimintaa monipuolistanut äänitteiden keksiminen tuli selkeästi kirjapainotaidon jälkeen, ja yleisen musiikkikirjastotoiminnan kehityksessä tapahtui läpimurto vasta LP-levyn kehittämisen jälkeen 1950-luvulla. Turun Soitannollisen Seuran kulta-aika 1800-luvun alussa, maksullisten musiikkikirjastojen aika 1800-luvulla ja Helsingin sekä Turun akatemit 1800-luvun lopusta 1900-luvun alkuun olivat Suomen yleisten musiikkikirjastojen edeltäjiä. Tullessa 1950-luvulle musiikkikirjastotoiminta alkoi mainittavasti Helle Kannilan, Uuno Saarnion ja musiikkikirjastoaktiiveista tunnetuimman Seppo Nummen aloitteiden ja toiminnan edesauttamana. Vuonna 1953 Tampereen kirjasto aktivoitui musiikkiesittelyjen pitämiseen, kunnes seuraavana vuonna samaisessa kirjastossa alkoi nuottien hankinta. Lopulta vuonna 1958 syntyi Suomen ensimmäinen musiikkiosasto Tampereen Tammelan sivukirjastoon. Seuraavaan vuosikymmeneen mennessä musiikkikirjastotoimintaa oli jo yli kolmessakymmenessä kunnan- sekä kaupunginkirjastossa. (Eloranta 2009, 614–616, 626, 629–630.)

Äänilevyjen hankinnasta ja lainaamisesta keskusteltiin kirjastopiireissä yleisen musiikkikirjastotoiminnan alkuajoista lähtien. Vuoden 1962 kirjastolakiuudistus sisällytti audiovisuaalisen – sisältäen musiikkiäänilevyt – aineiston hankinta-avustuksen musiikkikirjastoille. Kirjastolakiuudistuksen jälkeen musiikkiäänitteitä kuunneltiin vain musiikkikirjaston sisällä, kunnes vuoden 1972 kirjastoasetuksen myötä musiikkikirjastot pystyivät lainaamaan äänitteitä harkintansa mukaisesti. Kirjastoasetuksen muutoksesta huolimatta äänitteiden lainaus käynnistyi hitaasti ja vielä 1980-luvulla kirjastopiireissä keskusteltiin äänitelainauksen kannattavuudesta. Musiikkikirjastot pyrkivät samana vuosikymmenenä irti musiikkiäänitteiden asemasta osana audiovisuaalista aineistoa. Yleisessä kirjastomaailmassa kyseisten aineistolajien erottuminen toisistaan oli hitaampaa. Näihin aikoihin musiikkikirjastoalan ammatti-identiteetti ja yhtenäisyys kasvoivat alan yhteistyön, järjestötoiminnan vilkastumisen ja koulutuksen myötä. Tätä jatkumoa on entisestään vahvistanut viime vuosikymmenien musiikkikirjastoalan toiminta ja tiivis yhteistyö alan sisällä. (Eloranta 2009, 644–648.)

Palvelupoliittinen manifesti vuodelta 1985 esitti Suomen musiikkikirjastoille teesit tasa-arvon, musiikkilisten vähemmistöjen, suomalaisen musiikin, aktiivisen harrastuksen ja paikallisen näkökulman puolesta. Teesissä paikallisen näkökulman puolesta määritellään, että "musiikkikirjastot tukevat musiikkilisten paikallisilmioiden olemassaoloa ja kehittymistä tiedottamalla, tallentamalla ja levittämällä paikallista musiikkiaineistoa ja tarjoamalla paikalliselle harrastuksille toimintamahdollisuuksia." (Kirjastokonsertto: keskustelua musiikkikirjastoista, 7–13.) Nämä musiikkikirjaston palvelupoliittisen manifestin teesit ovat esitetty myös *Musiikkikirjastotoiminnan käsikirjassa*. Paikallisen näkökulman teesiä on tarkennettu teoksessa niin, että monet musiikkikulttuurin ilmiöt ovat ensisijaisesti paikallisesti merkittäviä. Perinteisen kotiseutukokoelmatyön lisäksi musiikkikirjaston tehtävän paikallisella tasolla määrittelee työnjako muiden kunnallisten kulttuuritoimintojen kanssa. (1986, 31.) Musiikkikirjastoalalla on pohdittu ainakin vuosina 1997 ja 2006 musiikkikirjastojen palvelupoliittisen manifestin päivittämistä tämän hetken vaatimuksiin (Poroila 1997, 18–24; Baer 2006, 20–21).

Musiikkikirjastotoimintaan kuuluvien peruspalveluiden ja oheistoimintamuotojen välille ei tulisi laittaa tarkkoja rajoja. Oheistoiminnan määrän ja laadun määrittelevät kirjaston henkilökunnan resurssien lisäksi olennaisesti paikallisen musiikkielämän aktiivisuus. *Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja* esittelee mahdolliseksi musiikkikirjaston lisäpalveluiksi näyttelytoiminnan, tapahtumat, kirjastokäytön opetuksen, ohjelmavälityksen, soitto- ja lauluharrastuksen tukemisen ja äänitysstudion tarjoamisen. Näistä lisäpalvelumuodon mahdollisuuksista tarkemmin esiteltynä tapahtumia voivat olla esimerkiksi asian- tuntijaluentoja tai elävän musiikin esityksiä. Tapahtumat ovat yksi kirjaston keinoista luoda yhteyksiä aktiivisten harrastajien ja kirjaston käyttäjien välille. Yhteistyö paikallisten musiikkiyhteisöjen kanssa on onnistuneen tapahtuman perusedellytys. (1986, 104–105.)

3.1 Musiikkikirjaston ja musiikkikulttuurin tulkintarepertuaarit

Sanna Karttunen on tutkinut, kuinka musiikkikirjaston asiakkaat tulkitsevat musiikkikirjastoa, sen merkitystä ja roolia yhteiskunnassa sekä sen toiminnan ja aineistonvalinnan olennaisia periaatteita. Karttunen muodosti tutkimusaineiston 23 musiikkikirjaston asiakkaan teemahaastatteluista. Karttunen määritteli vastausten perusteella kolme musiikkikirjaston tulkintarepertuaaria: sivistys-, vaihtoehto- ja

kysyntärepertuaari. Karttusen mukaan musiikkikirjastotyön aineistonvalintaa voidaan lähestyä joko aineisto- tai asiakasnäkökulmasta. Asiakkaiden käsitykset musiikkikirjaston tehtävistä ja valintaperiaatteista eivät eroa kirjasto- tai musiikkiammattilaisten musiikkikirjastotoiminnan määritelmistä. Tutkimustuloksien perusteella asiakkaiden yhtenäisenä perusnäkökymyksenä musiikkikirjaston tehtävistä ja valintapolitiikasta on monipuolisuusetiikka. Yhtenäistä monipuolisuudelle on aineistovalinnan arvo- neutraalisuus, vertaisuuden periaate ja karsinnan kieltö. Monipuolisuuden haasteena on erilaisten musiikkilajien arvottaminen esimerkiksi kevyeen tai vakavaan musiikkiin sekä aineiston valitsijan subjektiivinen musiikkimaku. Asiakkaiden monipuolisuuden käsite ei ole yhtenäinen, joten sitä voi tarkastella sivistys-, vaihtoehto- ja kysyntärepertuaareina. Rinnakkain toimivat keskenään ristiriitaiset repertuaarit tuovat tarpeellisia näkökulmia musiikkikirjastotoiminnan tarkasteluun. Aineiston valinnassa on demokraattisen palvelutehtävän toteutumiseksi tehtävä kompromisseja kysynnän ja musiikillisten tavoitteiden välillä. Aineiston valitsijan rooli on aineistonäkökulmasta laadun asiantuntija ja asiakasnäkökulmasta musiikkikulttuurin ja -makujen tulkitsija. (1994, 58, 62–63, 79–82.)

Sivistysrepertuaarin perustana on kirjaston yleinen kulttuuri- ja sivistystehtävä. Musiikkikirjaston kokoelmatyön tavoitteena on muodostaa jokaisessa musiikinlajissa historiallisesti ja laadullisesti kattava perusvalikoima. Tarkoituksena on vastata pitemmän aikavälin tarpeita sekä ohjailla kysyntää hetkellisen kysynnän sijasta. Sivistysrepertuaaria vastapuoleinen vaihtoehtorepertuaari perustuu musiikkikirjaston merkitykseen musiikkitarjonnan täydentäjänä. Sivistysrepertuaarin tapaan vaihtoehtorepertuaari on enemmistön musiikkimaun määrittelemää musiikkikirjastoa vastaan. Vaihtoehtorepertuaaris- sa musiikkikokoelman tehtävänä on musiikin kokonaiskuvan esille tuomisen lisäksi tarjota harvinaisempaa vaihtoehtomusiikkia. Valtavirtainen kysyntä mielletään rajoittuneeksi ja yksipuoliseksi kaupallisuuden ehdoilla toimivaksi musiikiksi, jolle musiikkikirjaston kokoelma tulisi olla kriittinen vaihtoehto. Yhtenäistä sivistys- ja vaihtoehtorepertuaarille on musiikin arvottaminen: sivistysrepertuaarissa kevyeen ja vakavaan musiikkiin sekä vaihtoehtorepertuaarissa valtavirta- ja vaihtoehtomusiikkiin. Vaihtoehtorepertuaari painottaa pienilevikkistä ja harvinaisempaa aineistoa sivistysrepertuaarin klassikoiden sijasta. Vaihtoehtorepertuaarille on tärkeää kotimaisen musiikin tukeminen. (Karttunen 1994, 66, 71–73.) Kolmantena musiikkikirjaston tulkintarepertuaarina on kysyntärepertuaari, jonka tehtävänä on kokoelman asiakaslähtöisyys suoraan kysyntään vastaamisella. Musiikkikirjaston merkitys on sivistä-

vän ja ohjaavan sijasta asiakkaiden tarpeita palveleva. Kysyntärepertuaari kannustaa käyttäjiä tai musiikkilajeja lokeroimattomaan aineiston valintaan ja ottaa huomioon myös ei-käyttäjät. Muista repertuaareista poiketen kysyntärepertuaari painottaa kevyeen ja tämän hetken musiikkiin paikallisen kysynnän mukaisesti. (Karttunen 1994, 75.)

Karttunen jatkoi musiikkikirjaston tulkintarepertuaarien pohjalta tutkimustaan määrittelemällä musiikkikulttuurin tulkintarepertuaarit. Musiikkikirjaston sekä musiikkikulttuurin repertuaarit kokoava teos *Musiikki, kulttuuri, kirjasto – Diskurssien analyysi* on Karttunen, sittemmin sukunimeltään Taljan, väitöskirja. Taljan musiikkikulttuurin repertuaarit jakautuvat yhtenäiskulttuurirepertuaariin, kaupalliskriittiseen repertuaariin sekä mosaiikkikulttuurirepertuaariin. Musiikkikulttuurin ja musiikkikirjaston repertuaarit täydentävät toisiaan vastapareina: yhtenäiskulttuurirepertuaari yleissivistysrepertuaaria, kaupalliskriittinen repertuaari vaihtoehtorepertuaaria ja mosaiikkikulttuurirepertuaari kysyntärepertuaaria. Musiikkikirjastotoiminnassa vallitsi yhtenäiskulttuurirepertuaari 1960-luvun puoliväliin, kaupallisuuskritiikki 1970-luvun alusta ja mosaiikkikulttuurirepertuaari 1990-luvusta lähtien. Nykyään tulkintarepertuaarit elävät rinnakkain, toisiinsa sekoittuen ja täydentäen. Repertuaarit ovat eri tavoin relevantteja eri konteksteissa, joten ristiriitaisten repertuaarien yhteiselo on mahdollista. (Talja 1998, 237–239.)

Yhtenäiskulttuurirepertuaari perää jokaiselle kuuluvaa kulttuurillista perusoikeutta ja korostaa suomalaista musiikkikulttuuria kansallisen identiteetin rakentajana. Musiikkikirjaston tavoitteena on edistää suomalaisen musiikkikulttuuria sekä koota kokoelmiinsa keskeinen kulttuuriperintö. Musiikkikirjastonhoitaja on laadun asiantuntija ja kulttuurin vaalija. Kulttuurin tarkoituksena on muovata yhteisön ja sen jäsenien identiteettiä ja yhdistää menneisyys nykyiseen. (Talja 1998, 92, 105–106.) Kaupalliskriittinen repertuaari näkee musiikkikulttuurin teollistumisen ja kaupallistumisen näkökulmasta. Musiikkiteollisuuden hallitsevuus musiikkimarkkinoilla merkitsee ylikansallisen musiikin standardoitumista pienentäen paikallisia musiikkitraditioita. Kun yhtenäiskulttuurirepertuaari korostaa kulttuurillisen perinnön säilymistä, kaupalliskriittinen repertuaari pitää huolestuttavana kulttuurin huonontumista ja yhteisösiteiden katoamista. Musiikkia ymmärretään ensisijaisesti omassa yhteisössään. Kaupalliskriittisessä tulkintarepertuaarissa musiikkikirjaston tehtävänä on koota monipuolinen ja vaihtoehtoja tarjoava kokoelma. Repertuaari vastustaa asiakaslähtöistä suunnittelua, koska kaupalliskriittisyys pitää valta-

kulttuuria eli kysyntää muita tuhoavana. (Talja 1998, 146, 157, 180.) Mosaiikkikulttuurirepertuaari painottaa kulttuurien risteytymistä ja kansainvälisyyttä eli maailmankulttuuria. Maailmankulttuuri on siten osa paikallista kulttuuria. Repertuaarin näkökulmasta vain paljon kuunneltu musiikki on dokumentoitavaa. Musiikki ei sitoudu yhteisöön tai perinteeseen, vaan sama teos muuttuu ajan ja kuuntelijan mukaan. Mosaiikkikulttuurirepertuaarille on tunnusomaista kokoelman profilointi, segmentointi ja kysyntävaltaisuus. Muista repertuaareista poiketen asiakkailta on musiikkikirjaston sijasta vastuu kokoelman määrittelystä, pois kirjaston sivistys- ja kasvatustalokulmasta. (Talja 1998, 196, 210, 222, 225.)

3.2 Musiikkiäänitteiden tallennusmuodot

Äänilevy on musiikin ontologian eli MUSOn määritelmän mukaan "äänite, jossa informaatio on jollain tekniikalla koodattu pyörivän kiekon pintaan" (Äänilevyt, ONKI, hakupäivä 6.12.2010). Yksi musiikkiaineiston kirjallisesta aineistosta erottavista tekijöistä ja musiikkiaineiston ominaisuuksista on musiikkiaineiston vaihtelevat tallennusmuodot eli äänitteiden formaatit. Täten on sopivaa avata erilaisten ääniteformaattien historiaa ja niiden suhteita toisiinsa. Vaikka ääniteformaateista CD-levy on ollut viime vuosikymmeninä suurimmassa suosiossa, myös muita ääniteformaatteja on yhä tarjolla musiikki-maailmassa (ks. Äänitteiden vuosimyynti, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry, hakupäivä 29.10.2010).

Vinyylilevy ja C-kasetti syntyivät 1950-luvulle tultaessa. Vinyylilevyssä ääni prässätään mekaanisesti vinyyliin ja C-kasetissa ääni tallennetaan sähkömagneettisesti magneettipintaiselle ääninauhalle. Molemmat formaatit tallennetaan analogisesti. Vuonna 1982 lanseerattu CD-levy on digitaalisen kehityksen myötä syntynyt äänitemuoto, jossa äänisignaali tallennetaan lasersäteellä levyn pintaan. (Gronow & Saunio 1990, 253, 483, 485–486.) Nykyään musiikkiäänitteeksi luokitellaan myös sähköiset tiedostot. Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, entinen Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry, mukaan

äänitteenä pidetään mitä tahansa ääntä sisältävää tallennetta tai tiedostoa, esimerkiksi vinyylilevyjä, CD-levyjä, DVD-levyjä, HD DVD -levyjä, Blu Ray -levyjä, C-kasetteja, tai yhdistelmiä edellä mainituista formaateista - - äänite voi olla myös pelkästään digitaalisessa muodossa

siten, että äänitteestä ei ole olemassa fyysistä kappaletta (Suomen virallisen listan säännöt, Musiikkituottajat – IFTP Finland, hakupäivä 7.12.2010).

Erialaisten ääniteformaattien kehityksen myötä äänitteiden tallennuskapasiteetit ovat kasvaneet. Vinyylilevyä edeltäneeseen gramofonikiekkoon mahtui noin kymmenen minuutin verran ääntä, kun vinyylilevyn pitkäsoittoiseen, long play- eli LP-levyyn mahtuu ääntä jo 40 minuuttia. CD-levy pystyy tallentamaan yli tunnin ääntä. (Avalon 2002, 97.) Tunnetuimmat vinyylityypit ovat 12 tuumainen LP ja 7 tuumaiset single- sekä EP- (extended play) vinyylit. On myös muunlaisia variaatioita vinyylilevystä, esimerkiksi 10 tuumainen vinyyli sekä eri materiaalista kuin vinyylistä tehdyt vastaavat äänitteet. (Huber 2003, 106–107.) Musiikintuottajat – IFPI Finland määrittelee pitkäsoittoisen albumiäänitteen yli neljän kappaleen laajuiseksi tai 25 minuutin yhteiskestoiseksi äänitteeksi. Single-äänitteen määritelmä on alle neljän kappaleen laajuus tai alle 25 minuutin yhteiskestoisen äänite. Mikäli single-äänite sisältää useampia versioita samasta kappaleesta, voi äänitteen kesto olla pitempi. EP-äänitteet kuuluvat saman määritelmän mukaan single-äänitteihin. (Suomen virallisen listan säännöt, Musiikkituottajat – IFTP Finland, hakupäivä 7.12.2010.)

Ääniteformaattien tallennuskapasiteetit ovat määritelleet musiikkijulkaisujen tarkoitukset. Vinyylilevyn singlet kehittyivät uuden artistin markkinointiin. Singlen mahdollisen menestymisen jälkeen artisti sai levy-yhtiöltään julkaisuun uuden singlen sekä lopulta LP-levyn. Nykyään 7 tuumaisia vinyylisinglejä julkaistaan lähinnä pienemmissä julkaisupiireissä. CD-levyjen yleistymisen jälkeen singlet ovat vähentyneet ja niiden tarkoitusperäksi on muuttunut tulevan pitkäsoiton markkinointi. Sen sijaan esimerkiksi levy-yhtiöille, keikkajärjestäjille tai radioasemille markkinointiin tehdään EP-äänitteitä. (Avalon 2002, 97–98.) Artistin promotiota varten tehdään myös demonstraatiota varten tehtyjä demoäänitteitä, yleisesti CD-levyjä (Huber 2003, 6).

Musiikkiala on muuttunut esimerkiksi teknillisen kehityksen, vallitsevien markkinoiden sekä piratismien myötä. Myös musiikin jakelun helpottuminen sähköistymisen ja Internetin myötä on muokannut musiikkialaa. Artistit eivät tarvitse levy-yhtiöitä entiseen tapaan levittääkseen musiikkiaan yleisön tietoisuuteen. Kehityksen myötä äänitteiden tuotantokustannukset ovat pienentyneet ja yhä useampi artisti aloittaa julkaisemalla itse omaa tuotantoaan. Artisti voi levittää musiikkiaan esimerkiksi sosiaalisesti

verkostoituvan MySpace-nettiportaalin tai artistin oman www-sivuston avulla. Musiikkia voi levittää joko maksullisesti tai maksuttomasti niin markkinoidakseen yleisöä kuin levy-yhtiöitä tavoitellen. Musiikkiala on painottunut entisestään artistin näkyvyyteen ja positiivisesti muusta musiikkitarjonnasta erottumiseen. (Karhunen, Lehtman & Nikula 2010, 19–20.)

Musiikkituottajat – IFPI Finland kerää vuosittain tilastoja musiikkituottajien jäsenyhtiöiden äänitemyyntistä. Vuonna 2007 tilastointiin on tullut muutos, jonka jälkeen äänitepakkaus on laskettu yhtenä kappaleena pakkaukseen sisältyvän äänitteiden kappalemäärän sijasta. LP-levyjen myynti on kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana 1990-luvun lopun notkahduksen jälkeen ja LP-levyjen myynti oli vuonna 2009 suurimmillaan sitten vuoden 1994 myyntitilastojen (Taulukko 2). CD-levyjen myynnin kehitys on ollut päinvastaista LP-levyihin verrattuna. (Äänitteiden vuosimyynti, Musiikkituottajat - IFPI Finland, hakupäivä 29.10.2010.) Vuonna 2010 LP-levyjen suosio kasvoi entisestään, kun virallisen tilaston mukaan LP-levyjen myynti kasvoi 76 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Todellisuudessa LP-levyjen myynti voi olla virallisia lukuja suurempaa, sillä musiikin erikoisliikkeet tuovat äänitteitä suoraan myyntiinsä eivätkä siten korota virallisen äänitemyyntilistan myyntimääriä. Erikoisliikkeet ovat myyneet vinyylilevyjä yhtäjaksoisesti koko CD-levyjen valtakauden ajan. (Kotirinta, 13.1.2011.)

TAULUKKO 2. Äänitteiden myyntimäärät vuosina 2005–2009 (Äänitteiden vuosimyynti, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry, hakupäivä 29.10.2010.)

VUOSI	2005	2006	2007	2008	2009
Single	288 372	211 384	137 789	105 646	66 547
Kasetit/MC	52 908	17 426	MUUT	36 605	27 653
Vinyylit/LP	11 019	8 359	10 301	13 688	15 747
DVD	456 488	474 371	378 392	328 251	302 106
CD	7 457 851	7 964 565	6 129 749	5 845 260	4 862 660
YHTEENSÄ	8 266 638	8 676 105	6 672 352	6 329 464	5 274 713

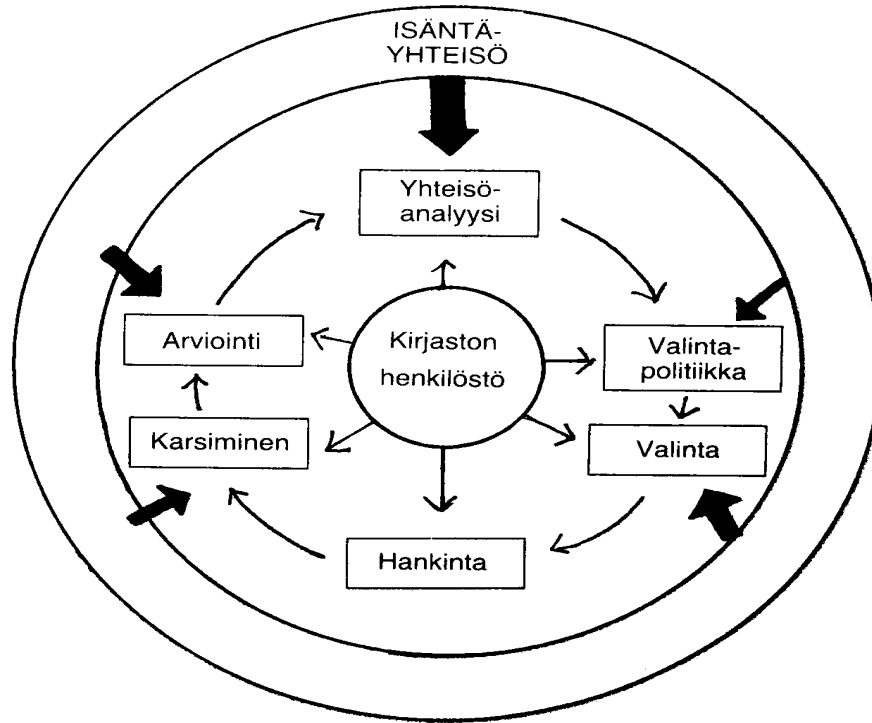
LP-levyjen myynnin kasvu on huomattu itsenäisissä levykaupoissa. Helsinkiläisen Black & White -levykaupan Ari Huttusen mukaan vuosituhatien alussa CD-levyjä myytiin vielä vinyylejä enemmän, mutta "nyt myös nuoriso on alkanut ostaa LP-levyjä. Vinyyliä kysyntä näkyy sekä käytetyissä että uusissa levyissä." Itsenäisten levykauppojen määrä on kasvanut sekä entiset myymälät laajentaneet toimintaansa samaan aikaan kun tavaratalomyymälät supistavat tai lopettavat levymyyntiänsä isojen levykauppaketjujen tapaan. (Nordenstreng, 16.3.2008.) Toisen erikoistuneen levykaupan, Digeliuksen omistaja Emu Lehtisen mukaan CD-levyjen myynti on laskenut vinyyliä kysynnän kasvaessa. Viidennen kerran järjestetyssä laajassa levyalassa tarjottiin vuonna 2011 ensi kertaa vinyylilevyjä. Vinyylilevyjen kasvava menekki on musiikkimaailmassa huomattu ja levyalän yhteydessä uusien vinyylilevyjen lisäksi klassikkolevyistä on tehty uusintapainoksia vinyylilevyinä. (Kotirinta 2011, 13.1.2011).

Kahdelletoista kirjastolle tehtiin vuonna 2003 kysely eri ääniteformaattien suhdeluvuista ja niiden asemista kirjaston äänitekoelmissa. Kyselyssä oli mukana maakuntakirjastojen musiikkiosastoja sekä muutama pienempi kirjasto. Tuloksien mukaan seitsemässä kirjastossa CD-levyjen osuus kokoelman ääniteformaateista oli yli 75 prosenttia. Kahdessa kirjastossa CD-levyjen osuus oli yli 90 prosenttia ja kahdessa muussa osuus oli 50 prosenttia. C-kasettien määrä ääniteformaattikonaisuudesta jäi keskimääräisesti alle 10 prosenttiin ja LP-levyjen osuus ylitti C-kasettien määrän. Kyselyn vastaajien mukaan C-kasetit katoavat kirjastoista ennen LP-levyjä, koska C-kasettien kestoikä on huono muihin ääniteformaatteihin verrattuna. LP-levyjä ei tutkimuksen mukaan enää hankita kirjastoihin, vaikka äänitekaupassa on havaittu LP-levyn myynnin kasvua. LP-levyn hankinnan lopettamisesta huolimatta osa kirjastoista suhtautuu LP-levyihin säilyttävästi, vaikka toiset kirjastot poistavat LP-levyjä kokoelmistaan. LP-levyjä säilyttävät kirjastot ovat usein suuria, varsinaisia musiikkikirjaston omaavia kirjastoja. Musiikkikirjastojen suhtautuminen uusiin ääniteformaatteihin on varovaista ja pysyviä muutoksia odottelevaa. (Ronkainen 2003, 15–17.)

4 KOKOELMATYÖ

Ari Sareslahti määrittelee kokoelmatyön tarkoittavan sitä toimintaa, jonka kautta kirjaston kokoelma on muotoutunut. Kokoelmatyön kehittämistä ovat ideoineet muun muassa englantilainen David Spiller ja amerikkalaiset G. E. Evans sekä William A. Katz 1980-luvun taitteessa. Näistä Sareslahti pitää Evansin kokoelman kehittämisen mallia edistyneimpänä. Evansin malli tarkastelee kokoelman kehittämistä kokonaisuutena. Sareslahti kritisoi Evansin mallia rahoituksen, kirjaston ulkopuolisen hallinnollisen ohjauksen sekä yhteistyön vaikutuksen puuttumista mallista. (Sareslahti 1986, 13, 21.)

Sareslahden sanoin Evans loi kokonaisvaltaisen syklisen mallin kokoelman kehittämisprosessista (Kuvio 1). Evans esitti mallinsa teoksessa *Developing library collections* (1979). Evansin mallin pohjana on aineistokokoelma, joka rakentuu kirjaston henkilökunnan sekä asiakkaiden yhteisvaikutuksesta. Siten kokoelmaa täytyy kehittää ottaen huomioon ympäröivän yhteisön ominaispiirteet. Yhteisön niin tämän hetken kuin tulevan tietopalvelutarpeet huomioidaan sekä ei-käyttäjien ja vähemmän aktiivisten käyttäjien tiedontarpeet. Evansin malli on dynaaminen ja syklinen kehä, joka muodostuu kuudesta eri osa-alueesta: yhteisöanalyysi, valintapolitiikka, valinta, hankinta, karsinta ja arviointi. Eri osien yksittäistarkastelun sijasta osien heikkoudet ja vahvuudet täytyy nähdä kokonaisuutena. (Evans 1979, tässä Sareslahti 1986, 13–14.)

KUVIO 1. Evansin kokoelman kehittämisen malli (Evans 1979, tässä Sareslahti 1986, 14).

Evansin mallin yhteisöanalyysin tarkoituksena on kirjaston vaikutusalueen asukkaiden tiedontarpeiden selvittäminen. Tarkoituksena on myös yhdistää asukkaat kirjaston kokoelman rakentamiseen esimerkiksi kartoittamalla asukkaiden toiveita kokoelmasta. Yhteisöanalyysin tulokset ovat hyödyllisiä kirjaston valintapolitiikkaa suunniteltaessa. Valintapolitiikkaan kirjatulla suuntaviivoja muodostetaan kirjaston kokoelmaa. Evansin mallin kolmatta osa-aluetta eli valintaa Sareslahti korostaa tärkeimpänä vaiheena kirjastojen rajallisen rahoituksen vuoksi. Valinta on prosessi, jossa päätetään kirjaston kokoelmaan hankittava materiaali. (Evans 1979, tässä Sareslahti 1986, 15–17.) J. B. Hamlinin mukaan valinnan avulla toteutetaan kokoelman kehittämiseksi asetettuja päämääriä ja tavoitteita, jotka ovat kirjattuna valintapolitiikkaan. Valintaan kuuluu niin kokoelmaan hankittavan aineiston päättäminen kuin hankkimatta jätettävän aineiston harkinta. (Hamlin 1980, tässä Sareslahti 1986, 17.)

Valinnan jälkeen Evansin kokoelmankehittämisprosessi jatkuu olennaisesti valintaan liittyvällä hankinnalla. Hankinnalla varmistetaan, että valittu aineisto saadaan kokoelmaan. Hankinnan jälkeen tulee karsinta. Karsimisen tarkoituksena on arvioida kokoelman osan tarpeellisuutta. Kokoelman kehittämisen viimeinen osa-alue on arviointi. Arviointia on myös muissa Evansin mallin osa-alueissa, mutta varsinainen arviointi tarkastelee kokoelman käyttökelpoisuutta ympäröivän yhteisön kannalta. Arviointi antaa tietoa kokoelman rakentumisen onnistumisesta, jonka avulla taas kokoelmatyötä voi kehittää edelleen. Näin Evansin syklinen malli kokoelmatyöstä umpeutuu. (Sareslahti 1986, 18–20.)

Kokoelmatyön käsite on erityisesti alkaneella vuosituhanella muuttunut. Opetusministeriön julkaisu *Kirjastopoliittinen ohjelma 2001–2004: työryhmän muistio* määrittelee kokoelmatyön tarkoittavan "erilaisissa muodoissa julkaistujen dokumenttien valintaa, hankintaa, saapumisvalvontaa ja poistoa sekä käyttöoikeuksien hankkimista ja sopimusten tekemistä elektronisiin julkaisuihin ja tietokantoihin." Julkaisussa huomautetaan, että erityyppisten tiedonlähteiden hankinta ja käyttö poikkeavat toisistaan, koska tiedonlähteet voivat olla niin perinteisiä painotuotteita, kirjoja ja lehtiä, videoita, CD-ROM-julkaisuja, äänitteitä kuin elektronisia tallenteita ja www-julkaisuja. Tiedonlähteinä voivat olla myös käyttöoikeudet muiden ylläpitämiin elektronisiin julkaisuihin ja tietokantoihin. (Kirjastopoliittinen työryhmä 2001, 58.)

4.1 Maakuntakokoelmat ja niiden hoitaminen

Maakuntakokoelman ja kotiseutukokoelman yhteisinä kattotermeinä ovat paikallis- tai aluekokoelma, joten paikallisten aineistokokoelmien toimintaperiaatteet ovat hyvin samankaltaiset. Merkittävin ero kotiseutukokoelman ja maakuntakokoelman välillä on se, miten maakuntakokoelmatoiminta on alueen tietopalvelua ylläpitävä maakuntakirjastojen lakisääteinen tehtävä, kun kotiseutukokoelmat ovat minkä tahansa kirjaston ylläpitämiä aluekokoelmia ilman lakisääteisiä velvoitteita. Niin kotiseutukokoelman kuin maakuntakokoelman perimmäinen idea on tallettaa aluetta koskevaa tietoa ja paikallista aineistoa aluekokoelmaan. Ideana on myös saattaa aluekokoelma kirjastojen yleisen tiedonvälitystehtävän tapaan alueen tietoa ja aineistoa kaipaavan käytettäväksi. (Peltonen 1987, 72–73.)

Helle Kannila on sanonut, että "kotiseutukokoelman täydentäminen on herkkua keräilijätaipumuksin varustetulle kirjastonhoitajalle, joka joskus ullaoltakin penkoo esiin loistavia saaliita" (Kannila, tässä Pelttonen 1987, 77). Paikalliskokoelman aineiston hankinta vie paikallisaineiston moninaisuuden vuoksi tavallista kokoelmatyötä enemmän aikaa ja työtä. Paikallisaineistossa on enemmän pien- ja omakustanteita kuin kirjaston yleiskokoelmassa, joten sen hankinta ei painotu perinteisiin aineiston hankintakanaviin kuten välitykseen. Perinteisten kanavien lisäksi paikallisaineistoa voi hankkia suoraan julkaisijalta sopimalla julkaisujen säännöllisestä toimittamisesta kirjastoon. Satunnaisilta julkaisijoilta aineiston voi hankkia suoraan heti aineiston julkaisemisen jälkeen tai pyytää aineistoa lahjoitukseksi. (Pelttonen 1987, 75–76.)

Vaikka entinen vapaakappalelaki, nykyinen laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä, ei velvoita paikallisten kirjapainojen julkaisujen toimittamista paikalliskokoelmaan, voi paikallinen kirjapaino olla halukas toimittamaan yhden kappaleen painamistaan julkaisuistaan paikalliskokoelmaan. Paikalliskokoelman hankintaa helpottavat kustantajien ja muiden kirjastojen luetteloiden ohella kirjojen lähdeluettelot ja antikvariaattiluettelot. Erilaisten luetteloiden lisäksi asiakkaiden toiveet sekä kaukopalvelupyynnöt ja yhteistyö kunnankirjastojen kanssa auttavat paikalliskokoelman hankinnassa. Tärkeimpinä hankintaa auttavina keinoina ovat alueen sanoma- ja paikallislehdet. Paikalliskokoelmaa voi täydentää lahjoituksilla ja antikvariaattihankinnoilla. Hankinnan lisäksi paikalliskokoelman luettelointi vaatii erityistä tarkkuutta ja huolellisuutta, vaikka muilta osin paikalliskokoelma luokitellaan ja luetteloidaan samojen sääntöjen mukaisesti kuin kirjaston muut kokoelmat. Paikalliskokoelman luetteloinnissa lisäkirjaukset esimerkiksi henkilön-, yhteisön- ja paikannimissä paikallisten asioiden lisäksi auttavat paikalliskokoelman myöhemmässä käytössä. (Pelttonen 1987, 75–76.)

4.2 Musiikkiaineisto kirjastoissa ja maakuntakokoelmissa

Musiikkiaineiston valinta poikkeaa vähäisesti yleisestä aineiston valinnasta. Musiikkiaineiston valinnan erottaa yleisestä aineiston valinnasta ei-perinteiset aineistotyytit, erilainen tuotantojärjestelmä ja musiikkikirjastojen vaihtelevat toimintaolosuhteet. Musiikkiaineiston valinnan periaatteissa korostuu erityisesti paikallisten olosuhteiden ottaminen huomioon, esimerkiksi asiakkaiden harrastuneisuus

sekä paikallinen musiikkikulttuuri. Muina musiikkiaineiston valintaperiaatteina ovat laatu, monipuolisuus, kansallisen ja kansainvälisen tasapainoinen vuorovaikutus ja musiikin lajien keskinäinen arvottamattomuus. Musiikkiaineiston valinnan periaatteiden lisäksi musiikkiaineiston valintaan vaikuttavat ympäristötekijät, aineiston käyttäjien sekä kirjastoammattilaisen henkilökohtainen vaikutus. Aineistotyyppin puolesta äänitteiden valinta poikkeaa painetusta aineistosta siten, että käyttäjien toiveet muuttuvat helpommin valintaa ohjaavaksi tekijäksi. Äänitteiden luettelotiedot ovat yleensä vähäisiä ja tarjonta on erittäin laajaa. Äänitteiden hankinnassa on oltava valintaperiaatteet, jotta tarjonnan ja toiveiden paljous ei tuota huonosti perusteltuja ratkaisuja. (Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja 1986, 50–52.)

Musiikkiaineiston kokoelmatyö on muuttunut vuosikymmenien aikana. Monipuolisuus vaihtui kokoelmatyössä asiakaslähtöisyyteen musiikkikirjastojen lainamäärien noustessa 1990-luvulla. Musiikkikirjastojen äänitteiden lainamäärät vuorostaan laskivat 2000-luvulla 13 prosentin verran, joten musiikkikirjaston toiminnan tulisi Kyösti Mäkelän näkemyksen mukaan perustua jälleen asiakaslähtöisyydelle, laaja-alaisuudelle, kattavuudelle ja monipuolisuudelle 1980-luvun kokoelmatyöperiaatteiden mukaisesti. (Mäkelä 2010, 5-7.) Musiikkikirjastoala kokoontui viimeksi vuoden 2010 keväällä keskustelemaan musiikkiaineiston kokoelmatyöstä.

Suomen kirjastoseuran *Musiikkikirjastotoiminnan oppaan* mukaan yhtenä osana paikkakuntaakohtaisia hankintaperiaatteita kuuluu harkita, missä laajuudessa kartutetaan kotiseutukokoelmaan liittyvää musiikkiaineistoa. Kotiseutukokoelman aineistomateriaaleiksi sopivat nuotit ja partituurit, konserttien ohjelmat sekä muut musiikkia sivuavat painotuotteet, kuvat, äänitemateriaali ja leikekokoelmat. Paikallisesti kansan-, konsertti- ja muusta musiikista suositellaan kerättäväksi äänilevyt, ääninauhat ja C-kasetit. Kevyestä musiikista riittävät vain näytteet. (1978, 80, 127–128.)

Musiikkikirjastotoiminnan opasta (1978) myöhemmin julkaistu *Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja* (1986) jaottelee kotiseutukokoelmatyötoiminnan kokoelman keräämiseen, tallentamiseen sekä käyttöä varten järjestämiseen. Kotiseutukokoelman tutkimustarkoituksia painotetaan, joten kotiseutukokoelmatyön täytyy olla pitkäjänteistä ja perusteellista. Kotiseutukokoelmatyö musiikkiaineiston osalta on

perinteisempään aineistomateriaaliin verrattuna haastavampaa, koska musiikkiaineiston tekijöistä tai niiden merkityksestä taiteellisen lopputuloksen kannalta ei ole aina saatavilla riittävästi tietoa. Kotiseutukokoelman musiikkiaiheiseksi aineistomateriaaleiksi sopivat äänitteet, nuottijulkaisut, kausijulkaisut, kirjallisuus ja pienpainatteet. Myös painettu ja muu kuvallinen aineisto, elävän musiikin tallenteet paikallisista musiikkitapahtumista tai kotiseutuhenkilöiden luoma tai esittämä elävä musiikki täydentävät kotiseutukokoelmaa. Kotiseutukokoelmaan voi sisällyttää myös julkaisematonta materiaalia. Jos kotiseutukokoelman tavoitteena on aktiivinen paikallisten musiikki-ilmiöiden tallentaminen, yhteistyö kunnallisten kulttuurihallinnon ja vapaaehtoisten harrastajien kanssa mahdollistaa tavoitetta. (1986, 109.)

Vuonna 1975 maakuntakirjastotyöryhmä asetti ohjeistuksen maakuntakirjastojen maakuntakokoelmien keruuta varten. Ohjeistuksessa maakuntakokoelmien kokoelmatyö on jaettu kahdeksaan aineistolajiin, joista yksi on AV-aineisto. AV-aineiston alla kotiseutuhenkilöiden tuottama musiikki neuvotaan kerättäväksi kaikenlaisina ääniteformaateina: äänilevyinä, C-kasetteina, nuotteina sekä ääninauhoina. Samaisessa kotiseutukokoelmaohjeistuksessa kirjallisuuden kohdalla kotiseutuhenkilöksi määritellään henkilö, joka on syntynyt sekä asunut kotiseutualueella suuren osan elämästään. Esimerkiksi 20 vuotta on sopiva asumisaika, jonka jälkeen henkilön koko tuotanto tulisi olla kotiseutukokoelmasa. Henkilön asumisajan ollessa lyhyempi, kotiseutukokoelmassa tulisi olla asumisajan materiaali tai tuotanto, johon asumisaika on vaikuttanut. (Maakuntakirjastotoiminta: Suomen kirjastoseuran maakuntakirjastotyöryhmän muistio 1980, liite 4.)

Maakuntatyöryhmän ohjeiden perusteella maakuntakirjastot pystyivät soveltamaan ohjeita omaan kokoelmanhoitoonsa sopiviksi. Esimerkiksi Tampereen maakuntakirjaston Pirkanmaa-kokoelmaa varten tehdyt ohjeet vuodelta 1987 tarkentavat maakuntatyöryhmän ohjeiden musiikkiäänitekohtaa niin, että kotiseutuhenkilönä pidetään säveltäjää, sanoittajaa, merkittävän aseman taiteilijaa, sovittajaa tai kapellimestaria. Tampereen maakuntakirjaston kokoelmatyöohjeessa määritellään maakuntakokoelman ääniteformaateiksi sopivan CD-levy, LP-levy, single-levy sekä C-kasetti. (Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti 1990, Liite 5.)

5 MARKKINOINTI

D. K. Gupta käyttää esimerkkinä markkinoinnin määritelmästä Philip Kotlerin sosiaalista ja hallinnollista prosessia, jonka avulla yksilöt sekä ryhmät saavat tarvitsemansa ja haluamansa luomalla ja vaihtamalla tuotteita sekä arvoja muiden kanssa. Vaikka Kotlerin määritelmä on tunnetuimpia määritelmiä markkinoinnille, markkinoinnin määritelmä ei ole yksiselitteinen. Guptan mukaan on haastavaa määritellä kirjastomarkkinointia, sillä kirjastoalan ammattilaiset mieltävät markkinoinnin liiketalouteen kuuluvaksi. Toinen esimerkki tunnetusta markkinointimääritelmästä on The Chartered Institute of Marketingin vuoden 1976 määritelmä, jonka mukaan markkinointi on johtamisprosessi, joka vastaa asiakkaiden tarpeiden ennakoimisesta, tunnistamisesta ja tyydyttämisestä. (Gupta 2006, 5–6.) American Marketing Associationin määritelmän mukaan markkinointi on organisaatiotoimintaa arvon luomiseksi, välittämiseksi ja jakamiseksi asiakkaille sekä asiakassuhteiden hoitamista niin organisaation kuin sen sidosryhmien eduksi. (Keefe 2004, 17). Guptan mukaan American Marketing Associationin määritelmä alleviivaa sitä, miten organisaation kokonaistoiminta näkyy markkinointina. Markkinointia tulee lähestyä organisaation toimintatapana ja asiakastyytyväisyyteen sitoutuneena. Markkinoinnin lähtökohta on asiakkaiden ja heidän tarpeiden tunnistamisessa sekä asiakkaiden tarpeiden täyttämässä. (Gupta 2006, 6–7.)

Markkinointi kirjastoissa ei ole uusi asia, vaan kirjastojen markkinointihenkeä löytyy jo kirjastoalan vaikuttajien Melvin Deweyn ja Ranganathanin ajatuksista. Guptan mukaan kirjastojen markkinointi on sittemmin muodostunut 1) Kotlerin yleishyödyllisen, voittoa tavoittelemattoman nonprofit-organisaation markkinointimalleihin pohjautuen, 2) niin ulkoisia kuin sisäisiä sidosryhmiä huomioivasta suhdemarkkinoinnista, 3) palvelun markkinoinnin erosta tuotteiden markkinointiin verrattuna, 4) kirjaston kilpailusta muiden informaatiopalveluiden kanssa ja 5) Internetin luomista mahdollisuuksista, jotka helpottavat kirjastoa tarjoamaan palveluitaan milloin, missä ja kenelle vain. (2006, 7.)

TAULUKKO 3. Kirjastomarkkinointiin vaikuttaneita markkinointisuuntauksia (Gupta 2006, 8).

Taulukko on opinnäytetyön tekijän suomentama.

Non-profitorganisaation markkinointi	Palvelujen markkinointi	Suhdemarkkinointi	Internet-markkinointi
Markkinointi on kaikille yhtä tärkeää	Sisäinen markkinointi	Asiakaslähtöisyys	Verkostomarkkinointi
Muiden mallien soveltaminen	Laatupalvelu	Asiakaskohtaiset tuotteet ja palvelut	Vuorovaikutusmarkkinointi
Vaihdantasuhteet	Asiakasvaltuus	Pitkäaikainen toiminta	Itsepalvelu
Ilmaispalvelut	Totuuden hetket	Asiakasuskollisuus	Ympäri vuorokautinen palvelu
4P-malli	Asiakkaan arvo	Avainasiakaspainotus	Tietokannat
Asiakassegmentointi	Täsmämarkkinointi	Laadun tärkeys	Älykortit

Kuten taulukosta 3 käy ilmi, kirjastomarkkinointi on saanut non-profit-organisaation markkinoinnista vaikutteita esimerkiksi 4P-mallista ja asiakassegmentoinnista; palvelumarkkinoinnista totuuden hetkistä ja täsmämarkkinoinnista; suhdemarkkinoinnista asiakaskohtaisista räätälöidyistä palveluista, asiakaslähtöisyydestä sekä Internet-markkinoinnista itsepalvelusta, verkostomarkkinoinnista ja tietokannoista. (Gupta 2006, 8).

Gupta tiivistää kirjastomarkkinoinnin olevan ajattelutapa, hallintotyylit, erilaisia toteutustapoja ja asiakaskeskeisyyttä. Kirjastomarkkinointi lisää tyytyväisyyttä kirjaston palveluita kohtaan ja kehittää kirjastoa tämän hetken vaatimuksiin. Kirjastomarkkinointi lisää valmiutta varautua budjettimuutoksiin ja informaatiopalveluiden kilpailuun. Lisäksi kirjastomarkkinointi on hyödyllistä palveluiden esille nostamiselle, kirjastojen hallinnoimiselle, asiakassuhteiden luomiselle sekä parantamiselle ja kirjaston sekä sen ammattilaisten imagokehennykselle. Kirjastoalan ammattilaisten keskuudessa on parannettava tietoisuutta markkinoinnin merkityksestä. (Gupta 2006, 12–13, 18.) Koska kirjasto on non-profit-organisaatio, sen markkinoinnin haasteina ovat rahoitus, päätöksentekotasot, yleinen suhtautuminen markkinointiin ja henkilöstön rakenne (Vuokko 2004, 113).

5.1 Markkinointilähtöisyys kirjastossa ja erilaisia markkinointitapoja

Markkinoinnin suunnittelu kirjastossa alkaa asiakkaiden tarpeiden ja halujen, ympäristön ja kilpailijoiden sekä kirjaston heikkouksien ja vahvuuksien tunnistamisesta ja analysoimisesta. (Austen & Ewers 2006, 21–22). Tilanneanalyysin tekoon voi käyttää apuna SWOT-analyysia. SWOT-analyysi muodostuu sisäisten vahvuuksien (strength), sisäisten heikkouksien (weaknesses), ulkoisten mahdollisuuksien (opportunities) ja ulkoisten uhkien (threats) tunnistamisesta. SWOT-analyysia auttavat esimerkiksi henkilökunnan aivoriihi tai asiakaskyselyt. (Alman 2007, 10.) Analyysi helpottaa markkinointiperiaatteiden omaksumista. Markkinointiajattelu perustuu asiakaskeskeisyydelle, jatkuvalla markkinatutkimukselle ja markkinoinnin integraatiolle jokaisen työnkuvaan. Markkinoinnin on tarkoitus näkyä kaikkialla kirjastossa, eikä olla vain julkisivun toimintaa. (Austen & Ewers 2006, 21–22.)

Kirjaston markkinointistrategiaa voi kehittää 4P:n markkinointimix-mallista, joka koostuu tuotteesta (product), hinnasta (price), saatavuudesta (place) ja markkinointiviestinnästä (promotion). Malliin on myöhemmin lisätty muita kohtia kuten toimintatavat (process) ja henkilökunta (people). Markkinointimixillä tarkastellaan eri näkökulmista kirjaston toimintaa, josta muodostetaan kokonaiskuva. Kirjastolle tärkein osio markkinointimixissä on tuotteet, joita ovat esimerkiksi fyysiset resurssit, kokemukset ja nykyiset sekä potentiaaliset palvelut. Toinen tärkeä osio on markkinointiviestintä niin sisäisiin kuin ulkoisiin sidosryhmiin ja asiakkaista rahoitustahoihin. Markkinointiviestintään kuuluu PR-toiminta, mainonta ja tiedottaminen. Markkinointimixin hinta muodostuu laskutettavien palveluista ja kirjaston ilmaisperiaatteesta. Viimeisimpänä markkinointimixissä oleva saatavuus on huomioitava niin kirjaston fyysisiä tiloja kuin virtuaalisia palveluja suunnitellessa. (Gupta 2006, 14–17.)

Toinen vaihtoehto kirjaston markkinointistrategian pohjaksi on asiakassegmentointi. Kirjastoilla on perinteisesti ollut monenlaisia asiakasryhmiä ja kohdennettuja palveluja. Markkinointitutkimuksen pohjalta kirjasto voi hajottaa yhtenäistä markkina-alueitaan pienemmiksi markkinointisegmenteiksi. Pääkriteeri segmentoinnille on asiakkaiden tarpeiden ja kirjastopalvelujen kohtaaminen. Segmentoinnin tavoitteena ovat erilaisten palveluvaatimusten määrittely, markkinointiresurssien jakaminen ja sopivien viestintästrategioiden löytäminen jokaiselle segmentille. Seuraavana segmentoinnissa on foku-

sointi, jonka avulla päätetään, mikä asiakasryhmä on kirjastolle tärkein ja mikä sivuosassa. Segmenttien erilaiset palvelutarpeet täydentävät toisiaan ja eri segmentteihin suunnatut markkinoinnit voivat vaikuttaa välillisesti muihin segmentteihin. Segmentointia ja fokusointia täydentävät positiointi, jonka tarkoituksena on pohtia, millainen organisaatio haluaa olla eri segmenteilleen. Positiointi on oman aseman määrittelyä asiakkaihin ja kilpailijoihin. Näin muodostuu markkinointi, jonka perusteella organisaatiotoiminta tehdään jokaiselle segmentille kiinnostavaksi. (Austen & Ewers 2006, 23–24.)

Erityyppisten asiakkaiden tunnistaminen segmentoinnin avulla ei tarkoita vain muutamaa segmenttiin keskittymistä ja muiden asiakkaiden unohtamista, vaan peruspalvelutason monipuolistumista ja asiakastarpeisiin vastaamista. Tämä helpottaa ajantasaista kirjastopalveluiden kehittämistä. Segmentointi lisää asiakasryhmien tuntemusta, palveluiden linkittymistä ympäröivään yhteisöön ja yhteisön hyödyntämistä kirjastopalveluita kehittäessä. Asiakkaita voi lähestyä avoimesti ja ottaa heidät mukaan kirjastopalvelujen suunniteluun. Näin kirjasto on oleellinen osa paikallista yhteisöä ja toimii ihmisten, ideoiden ja intressien kohtaamispaikkana. Väitteen mukaan kirjaston yhteisöllisyyteen käytetty aika korvautuu moninkertaisesti käyttäjäluvuissa. (Almgren & Jokitalo 2010, 162, 227–228.)

Yhteisöllisyys on tehokas sekä edullinen markkinointikeino, joka lisää keskustelua kirjastosta. Kirjaston yhteisöllisyyttä nostaneesta tilaisuudesta on esimerkkinä slovakialaisen Horny Zemplinin kirjaston suosituimpiin tilaisuuksiin kuuluva "kysy historioitsijalta" -ilta, jossa esitellään paikkakunnan perinteitä, tarinoita ja historiallisia faktoja. Tilaisuudessa on mukana harrastajahistorioitsijoita ja historiantutkijoita, joiden avulla on koottu tilaisuuksien aiheista kirja. (Almgren & Jokitalo 2010, 182.) Toinen alueellista tietoa esitellyt kirjaston tilaisuus on islantilaisen Reykjavikin kaupunginkirjaston järjestämä viikoittainen kiertokävely. Kiertokävelyllä esiteltiin vanhaa ja uutta islantilaista kirjallisuutta. Kiertokävelyyn osallistui aineistoa esittävä näyttelijä sekä aineiston ja kiertopaikkojen yhteyttä kertova kirjallisuuskriitikko. (Reykjavík Literally, Borgarbókasafn Reykjavíkur, hakupäivä 4.12.2010.)

Kirjaston yhteistyö oman alueensa kohderyhmien ja organisaatioiden kanssa markkinoivat kirjaston palveluita. Lyhytaikaisesti yhteistyötä voi tehdä yhdistysten, organisaatioiden, harrastuspiirien kouksissa ja tapahtumissa. Kirjastoa voi tuoda esille puheilla, kampanjoilla ja asiakkaiden arjessa nä-

kymällä. Palvelumarkkinoinnin lisäksi yhteistyö antaa kirjastolle puolestapuhujia. (Almgren & Jokitalo 2010, 86.) Puolestapuhujat toimivat hyvänä esimerkkinä suusta suuhun -markkinoinnista – tästä eteenpäin WOMM eli Word-of-mouth. WOMM on väittämän mukaan kirjaston tehokkain markkinointitapa. WOMM perustuu siihen, miten kymmenelle prosentille annettu informaatio ja sen levitykseen annettu mahdollisuus vaikuttavaa muuhun yhdeksäänkymmeneen prosenttiin. Sen teho perustuu tutun henkilön sanan painolle verrattuna tuntemattomaan henkilöön. Tyytyväisten asiakkaiden halu jakaa saamansa kokemus on kirjastolle arvokasta, jos sille annetaan mahdollisuus. Kirjastot voivat esimerkiksi asettaa palvelunsa asiakkaiden arvioitavaksi Internetissä kommentointimahdollisuuksilla, blogeilla ja muulla verkkokommunikoinnilla. (Down, Evangeliste & Silberman 2010, 2–3.)

Asiakslähtöisyys on kirjastomarkkinoinnin avainsana kirjaston kilpaillessa asiakkaiden muiden vapaa-ajan aktiviteetteja kanssa. Asiakkaat ovat aktiivisia osallistujia kaikkialla tarjonnan maailmassa, joten kirjaston tulisi yhtä lailla houkutella asiakkaitaan niin että kirjastoa on helppo lähestyä ja käyttää asiakkaan näkökulmasta. Parhaiten kirjaston kokoelmia tuodaan esille asiakkaan näkökulmaa ajatellen eli selkeästi kokoelmaa esitellen ja antaen asiakkaalle mahdollisuuden omatoimiseen kokoelmien tutkimiseen. Selkeä hyllyjärjestys ja kokoelman monipuolinen esille nostaminen - muillakin tavoilla kuin kirjastoammattilaisia helpottavalla, mutta asiakkaille vähemmän tutulla Deweyn luokituksella - on kokoelmalle hyödyllistä markkinointia ja kokoelman käyttöaktiivisuuteen vaikuttavaa. Hyvänä vertailukohteena kokoelman markkinoinnista on kirjakauppojen visuaalinen houkuttelevuus. Jo pienillä ratkaisuilla voi tuoda kokoelmaa kirjakauppojen tapaan esille, esimerkiksi teemanäyttelyillä, teosten kansiesittelyillä ja hyllyjen päätytilan hyötykäytöllä. (Disher 2007, 145–146, 149–151.)

5.2 Esimerkki kirjastomarkkinointitutkimuksesta ja -projektista

Rajesh Singh on tutkinut markkinointia Suomen tieteellisissä kirjastoissa teoksessaan *Marketing culture of Finnish research libraries - An analysis of marketing attitude, knowledge and behaviour* (2005). Singh käsittelee markkinointikulttuuria kotimaisissa tieteellisissä kirjastoissa erityisesti markkinoinnin modernien teorioiden ja käsitteiden näkökulmasta. Tutkimuksen perustana on oletus, että organisaation johtajalla on suuri vaikutus organisaation markkinointitoimintaan. Singh tarkastelee tie-

teellisten kirjastojen asenteita markkinointia kohtaan, niiden markkinointituntemusta ja -käyttäytymistä, sekä niiden toiminta- ja palvelutapoja. Tutkimukseen osallistui 33 tieteellistä kirjastoa Etelä-Suomesta. Tutkimuksessa otettiin huomioon niin organisaation johtajan kuin asiakkaiden näkökulmat. Tu-
loksina Singh huomasi markkinoinnin olevan hyvin vaihtelevaa tieteellisissä kirjastoissa. Lisäksi markkinointisuuntautumisella on myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi asiakastyytyväisyyteen. (Singh 2005, 9–10.) Singhin tutkimus on erittäin laaja tutkimus suomalaisesta kirjastomarkkinoinnista ja on hyvin sovellettavissa yleisten kirjastojen markkinointiin. Tutkimus on vapaasti saatavilla verkkojulkaisuna Turun yliopiston kirjaston verkkosivujen kautta.

Lapin kirjastoissa toteutettiin vuosina 2009–2010 kirjastojen markkinointi- ja verkkopalveluhanke. Projektia organisoivat projektityöntekijä Marjo Perälä. Projektin tavoitteena oli luoda markkinointisuunnat Lapin kirjastoille niin että kirjastot voivat itsenäisesti markkinoida yhtenäistä Lapin kirjastojen kokonaisuutta. Projektin lopputuotteina syntyivät brändikäsikirja, verkkopalveluita, koulutuksia, markkinoinnin visuaalinen ilme sekä tuotepaketti, tapahtumia, tiedottamista ja hankeyhteistyötä ja muita yhteistyö-
avauksia. Projektissa hyödynnettiin esimerkiksi sosiaalisia medioita. Projektissa järjestettiin kolme tapahtumaa: Kirjasto goes pop -vinkkaustapahtuma nuorison suosimassa kahvilassa, kirjaston eri yksiköissä järjestetty jouluperinteen ja käsitöiden ylistystapahtuma Hyssyttelypäivä ja paikallisessa ostoskeskuksessa alueen kulttuuritoimijoiden kanssa yhteistyönä järjestetty kulttuuripalvelujen markkinointitapahtuma Kulttuurimarket. Brändikäsikirja *Nutturat auki! – Lapin kirjastojen imago, viestintä ja brändi* on vapaasti saatavilla verkkojulkaisuna Kirjastot.fi organisoiman KirjastoWikin kautta. (Markkinointi- ja verkkopalveluhanke Lapin kirjastoissa, Kirjastot.fi-toimitus, hakupäivä 26.10.2010.)

Projektityöntekijä Perälän kokoama brändikäsikirja käyttää perinteisiä markkinointivälineitä, kuten SWOT-analyysia ja asiakassegmentointia. Brändikäsikirja luo lappilaisille kirjastoille markkinointisuunnitelman. Lapin markkinointibrändi tiivistetään ajatukseen "lappilainen kirjasto - fiksusti ajan hengessä". Lappilaisten kirjastojen tavoitteena on olla paikallisesti aktiivisia resurssipulasta huolimatta. Paikallisten kirjastojen on tarkoitus olla maakuntansa kuvia ja pohjoista identiteettiä sekä elämää tukevia. Brändikäsikirjan ytimenä on yhteistyö niin sisäisesti Lapin kirjastojen kuin ulkoisesti paikallisten toimijoiden ja yrittäjien kanssa. (Perälä 2010, 7, 19.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa valtakunnallisesti, mitä maakuntakokoelman musiikkiäänitekokoelmaan kerätään, kuka maakuntakokoelman musiikkiäänitteitä kerää, miten maakuntakokoelman musiikkiäänitteitä kerätään ja millaista aineistoa otetaan tai jätetään pois. Opinnäytetyön tavoitteena on myös tutkia, miten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteitä markkinoidaan ja edistetään maakuntakokoelmien lakisääteistä tietopalvelutarkoitusta. Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda kokonaiskuva musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan nykytilanteesta ja kehittää maakuntakokoelmatyötä tuloksien perusteella. Maakuntakirjastot voivat hyödyntää tutkimuksen kokonaiskuvaan oman maakuntakokoelmansa kehittämiseen. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan peruskartoituksen lisäksi tutkimuksessa vertaillaan työn erilaisia lähtökohtia ja niiden mahdollisia vaikutuksia työhön. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta on maakuntakirjastoissa joko musiikkiosaston vastuulla tai koko maakuntakokoelma on yhtenäisesti jonkun muun osaston vastuulla. Opinnäytetyön tietoperusta pohjautuu maakuntakirjastotoiminnan ja musiikkikirjastotyön tutkimiseen erityisesti kokoelmatyön ja kirjastomarkkinoinnin näkökulmista.

Tutkimuksen pääasiallisena aineistokeruumenetelmänä oli jokaiseen opetusministeriön alaiseen maakuntakirjastoon lähetetty [www-lomakekysely](#) (Liite 1). Tutkimuksen kohdistaminen opetusministeriön alaisiin maakuntakirjastoihin rajasi Ahvenanmaan maakuntakirjaston pois. Kysely lähetettiin siten 19 maakuntakirjastolle vuoden 2010 maakuntakirjastomäärän mukaisesti. Kysely on jaettu kolmeen osaan tutkimustavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on selvittää maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden perustietoja, kokoelmatyötä sekä markkinointia. Tutkimusote on yleisesti kvantitatiivinen kvalitatiivisen tutkimusnäkökulman täydentäessä tutkimusta.

Kyselyn vastausaika jatkoajan kanssa oli 16.11. – 5.12.2010. Kysely (Liite 1) lähetettiin 19 maakuntakirjastolle, joista 17 vastasi kyselyyn. Kysely osoitettiin maakuntakokoelman musiikkiäänitteistä vastaavalle henkilölle. Kyselyn vastausprosentti oli 89 prosenttia. Vastaajista yksi maakuntakirjasto ilmoitti, että he eivät kerää musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaansa. Näin käsiteltävänä oli 16 vas-

tausta. Tuloksissa on huomioitu yhden maakuntakirjaston maakuntaa laajempi aineistonkeruualue jättämällä tämä maakuntakirjasto pois koko maakuntakokoelman, maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden ja musiikkiäänitteiden omakustannejulkaisujen nidemääriä laskettaessa.

Tutkimuksessa musiikkiaineisto on rajattu tarkoittamaan vain musiikkiäänitteitä eli esimerkiksi CD-levyjä, LP-levyjä ja C-kasetteja. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin musiikkiaiheiset kirjalliset teokset kuten esimerkiksi aihepiirin tietokirjat sekä nuotit. Tämä aineistorajaus poisti tutkimuksesta tarpeen huomioida aineistolajien erilaiset käsittely- ja kokoelmatyöperiaatteet. Tutkimuksessa on voitu mainita myös kirjalliset teokset, vaikka tutkimuksen pääpaino on musiikkiäänitteissä. Tutkimusrajoituksen riskinä oli mahdollinen musiikkiäänitteiden vaikea erottuminen muusta AV-aineistosta. Vaikka kirjastoissa on nykyisin pyritty erottamaan AV-aineisto – kuten mikrotallenteet, musiikkiäänitteet tai erilaiset videokuvatallennemuodot – omiksi aineistolajeiksi, AV-aineistolla on juuret yhtenäisenä kokonaisuutena. Näin ollen maakuntakokoelmatyössä saatetaan yhä käsitellä musiikkiäänitteet osana AV-aineistoa ja siten musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoininnan yksityiskohtainen tarkastelu on vaikeaa.

6.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyötä ohjaavat tutkimuskysymykset sekä niiden alakysymykset:

1. Mitä on maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoininta?

- Mitkä ovat maakuntaäänitekokoelmien perustiedot, esimerkiksi laajuus ja säilytysmuodot?

2. Mitkä ovat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyöperiaatteet?

- Kuka vastaa maakuntakokoelman musiikkiaineiston kokoelmatyöstä?
- Millä tavalla aineistosta vastaavan henkilön lähtökohta vaikuttaa työhön?

3. Miten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys toteutuu asiakkaille ja alueen julkaisijoille?

- Miten maakuntakokoelman äänitteitä markkinoidaan alueen julkaisijoille ja maakuntakirjaston asiakkaille?
- Millä tavoilla maakuntakokoelman äänitteiden markkinointia voidaan tehdä?

6.2. Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen tarkoituksena on olla kuvaileva. Kuvaileva tutkimus vastaa peruskysymyksiin kuten mikä, kuka tai millainen. Kuvailevassa tutkimuksessa on olennaista laaja aineisto, koska kuvailevassa tutkimuksessa on tärkeää tulosten luotettavuus, tarkkuus ja yleispätevyys. (Heikkilä 2008, 14.) Kuvaileva tutkimus voi olla niin kvantitatiivinen kuin kvalitatiivinen tutkimus (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139). Tutkimuksen tarkoitus on olla myös vertaileva. Vertailevassa tutkimuksessa etsitään ja tarkastellaan saman kohteen sisällä olevia erilaisuuksia. Jos vertailtava kohde on riittävän pieni, vertailevan tutkimuksen voi tehdä kokonaistutkimuksena. Vertailevan tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella eroavaisuuksia sekä eroavaisuuksien suhdetta toisiinsa. (Vertailu, Taideteollinen korkeakoulu, hakupäivä, 9.2.2011.) Tutkimuksen tuloksia vertailtiin sekä Irma Kyrkin pro gradu -tutkielman *Alueellisen tiedon löytyvyys ja saatavuus* (1993) sekä Anneli Mikkosen opinnäytetyön *Pohjois-Karjalan, Kainuun, Pohjois-Savon ja Mikkelin maakuntakirjastojen aluekokoelmat* (2000) tuloksiin.

Tutkimus on kokonaistutkimus. Kokonaistutkimuksen tarkoituksena on koko tutkimuksen perusjoukon tutkiminen (Heikkilä 2008, 14). Aineiston keräämiseen vertailevassa tutkimuksessa sopii esimerkiksi internetkysely (Vilka 2007, 21). Kvantitatiivinen tutkimus on usein yhdistetty survey-tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa standardoidussa muodossa. Survey-tutkimuksen tyypillisinä piirteinä pidetään esimerkiksi kerätyn aineiston avulla tehtyä kuvailua, vertailua ja ilmiöiden selittämistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 134.)

Tutkimusaineiston analysoimiseen käytettiin kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän tilastollisesti kuvaavaa analyysia ja kvalitatiivisena analyysimenetelmänä luokittelua. Tilastollisesti kuvaava analyysi ja luokittelu täydentävät toisiaan: tilastollisesti kuvaavaa analyysia voi jatkaa luokittelulla, jota usein ku-

vataan tilastollisen analyysin kautta. Luokitteluun tarvitaan niin kvalitatiivisen kuin kvantitatiivisen menetelmän tuntemusta. (Määrällinen analyysi, Jyväskylän yliopisto, hakupäivä 9.2.2011; Luokittelu, Jyväskylän yliopisto, hakupäivä 9.2.2011.) Näiden analysointimenetelmien avulla kuvailtu kokonaiskuva musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnasta oli yksi tutkimustavoitteista. Saatua kokonaiskuvaä käytettiin myös musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan erilaisten lähtökohtien vertailuun.

Kvantitatiivinen analyysi aloitetaan tyypillisesti tilastollisesti kuvaavalla analyysillä. Tilastollisesti kuvaavaan analyysiin käytettiin taulukointia sekä keskilukuja. Esimerkiksi maakuntakokoelmien musiikkiäänitemäärien välisiä eroja musiikkiosaston tai jonkun muun osaston vastaamissa maakuntakirjastoissa käytettiin vertailua. Luokittelua käytettiin esimerkiksi tutkimuksen kyselyn avoimien kysymysten analysoimiseen. Luokittelussa kohde jaetaan saman ominaisuuden perusteella luokkiin, esimerkiksi tässä tutkimuksessa alueen muiden kirjastojen kanssa yhteistyötä tekeviin sekä yhteistyötä tekemättömiin maakuntakirjastoihin. (Määrällinen analyysi, Jyväskylän yliopisto, hakupäivä 9.2.2011; Luokittelu, Jyväskylän yliopisto, hakupäivä 9.2.2011.)

7 TULOKSET

Opinnäytetyön pääasiallisena aineistonkeruumenetelmänä oli www-lomakekysely (Liite 1). Kysely lähetettiin marraskuussa 2010 jokaiselle opetusministeriön alaiselle maakuntakirjastolle. Täten kysely lähetettiin 19 maakuntakirjastolle, joista 17 osallistui tutkimukseen. Kysely osoitettiin maakuntakoelman musiikkiäänitteistä vastaavalle henkilölle. Kyselyn vastausprosentti on 89 prosenttia. Yksi vastanneista maakuntakirjastoista ei kerää musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaansa. Näin tutkimuksessa on 16 vastausta käsiteltävänä. Tuloksissa on huomioitu yhden maakuntakirjaston maakuntaa laajempi aineistonkeruualue. Tämä eroavaisuus muihin maakuntakirjastoihin on huomioitu jättämällä kyseinen maakuntakirjasto pois koko maakuntakokoelman, maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden ja musiikkiäänitteiden omakustannejulkaisujen nidemääriä laskettaessa.

7.1 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden perustiedot

Maakuntakirjastojen maakuntakokoelmien kokoerot kaikki aineistolajit yhteenlaskettuina ovat suuret. Pienin maakuntakokoelma kokonaisuudessaan on 6 063 niteen kokoinen ja suurin pelkästään maakunta-alueeseen keskittynyt kokoelma 31 800 niteen kokoinen. Maakuntakirjastojen keskimääräinen maakuntakokoelman laajuus on 15 393 nidettä, jokaisen 14 maakuntakirjaston maakunta-aineistot yhteen laskien 215 503 nidettä (Taulukko 4). Yksi maakuntakirjasto ei merkinnyt koko maakuntakokoelmansa laajuutta. Lisäksi yksi maakuntakirjasto kerää maakuntakokoelmaansa aineistoa yli maakuntarajojen ja on siten jätetty pois nidelaskuista erilaisen keruuperiaatteen vuoksi.

Suurin musiikkiäänitemäärä yksittäisessä maakuntakokoelmassa on 3 200 äänitettä ja pienin maakuntakokoelma on 351 äänitteen kokoinen (Taulukko 4). Pienempiä, alle 500 äänitteen kokoelmia, on viidellä maakuntakirjastolla viidestätoista ja vain kolmella maakuntakirjastolla on äänitteitä kokoelmis-
sa 1 500 tai yli. Suurimman musiikkiäänitekokoelman omaavalla maakuntakirjastolla on musiikkiäänitteitä 15 prosenttia koko maakuntakokoelmasta ja pienimmän kokoelman omaavalla maakuntakirjas-

tolla äänitteiden osuus on kuusi prosenttia maakuntakokoelmasta. Näin ollen erot musiikkiäänitteiden määrät koko maakuntakokoelmien kokoihin suhteutettuna eivät olekaan prosentuaalisesti niin suuret kuin nidemäärien tarkastelu antaisi ymmärtää. Keskiarvo maakuntakokoelmassa on 947 äänitettä. Tämä on keskimäärin seitsemän prosenttia musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmasta.

TAULUKKO 4. Maakuntakokoelmien kokonaismäärät (n=14), maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden määrät (n=15) ja maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden omakustanneäänitteiden määrät (n=14) maakuntakirjastojen tilastoimana tai arvioimana

MK	Maakuntakokoelma	Musiikkiäänitteet	Omakustanteet
1	31 800	2 000	100
2	19 649	1 265	506
3	22 000	3 200	1 600
4	10 773	353	60
5	11 118	889	44
6	12 016	574	459
7	27 300	355	53
8	–	1500	225
9	15 000	460	92
10	8 000	1 000	–
11	10 690	535	67
12	6 063	563	84
13	14 215	476	167
14	6 100	351	70
15	20 779	677	541
YHT	215 503	14 198	4 068

Musiikkiäänitteiden omakustannejulkaisujen osuus vaihtelee suuresti maakuntakirjastojen maakuntakokoelmissa. Maakuntakirjastojen antamien arvioiden perusteella pienin omakustannemäärä on 44 äänitettä ja suurin 1600 omakustanneäänitettä. Maakuntakirjastojen maakuntakokoelmissa omakustanneäänitteiden keskiarvo on 291 musiikkiäänitettä, jokaisen 14 maakuntakokoelman omakustanneäänitteet yhteen laskien 2 068 musiikkiäänitettä (Taulukko 4). Seitsemän maakuntakirjastoa arvioi omakustanteiden osuuden olevan alle 20 prosenttia maakuntakokoelman musiikkiäänitteistä, kun kaksi maakuntakirjastoa arveli osuuden olevan noin 80 prosenttia. Loput viisi maakuntakirjastoa arvioi omakustanteiden osuuden olevan 20–50 prosenttia musiikkiäänitteistä.

Kahdeksan maakuntakirjastoa kuudestatoista säilyttää maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteitä musiikkiosastolla, kuusi maakuntaosastolla ja kaksi maakuntakirjastoa muualla. Jokainen muualla säilyttävä maakuntakirjasto sijoittaa maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteet maakuntakirjastonsa varastoon. Kaksi musiikkiäänitteitä maakuntaosastolla säilyttävistä maakuntakirjastoista säilyttää musiikkiosastollaan erikseen lainattavat kappaleet maakuntakokoelman äänitteistä. Maakuntakokoelman musiikkiäänitteet ovat yleisimmin saatavilla pyynnöstä. Näin on yhdeksässä maakuntakirjastossa kuudestatoista maakuntakirjastosta. Näistä yhdeksästä maakuntakirjastosta neljällä kokoelma ei ole ainoastaan pyynnöstä saatavilla, vaan osa kokoelmasta saattaa olla myös vapaasti saatavilla tai suljetussa tilassa. Muita maakuntakokoelmien saatavuuksia ovat esimerkiksi saatavuus kuunteluhuoneen tai levykoteloiden selailun kautta. Ainoastaan yksi maakuntakirjasto pitää maakuntakokoelman musiikkiäänitteitä vapaasti saatavilla.

Maakuntakirjastot pitävät yleisimmin maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteitä vain käsikirjastokäytössä. Ilman muita lainausvaihtoehtoja seitsemän maakuntakirjastoa pitää maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteet käsikirjastokäytössä. Maakuntakirjastojen käytännöt eivät kuitenkaan ole täysin yhtenäisiä. Kolmannes maakuntakirjastoista antaa maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteitä myös kotilainaan, tosin vain harkintansa mukaisesti. Vain kaksi maakuntakirjastoa kotilainaa aineistoaan ilman muita ehtoja. Toinen kolmannes maakuntakirjastoista kaukolainaa maakunta-aineistoaan.

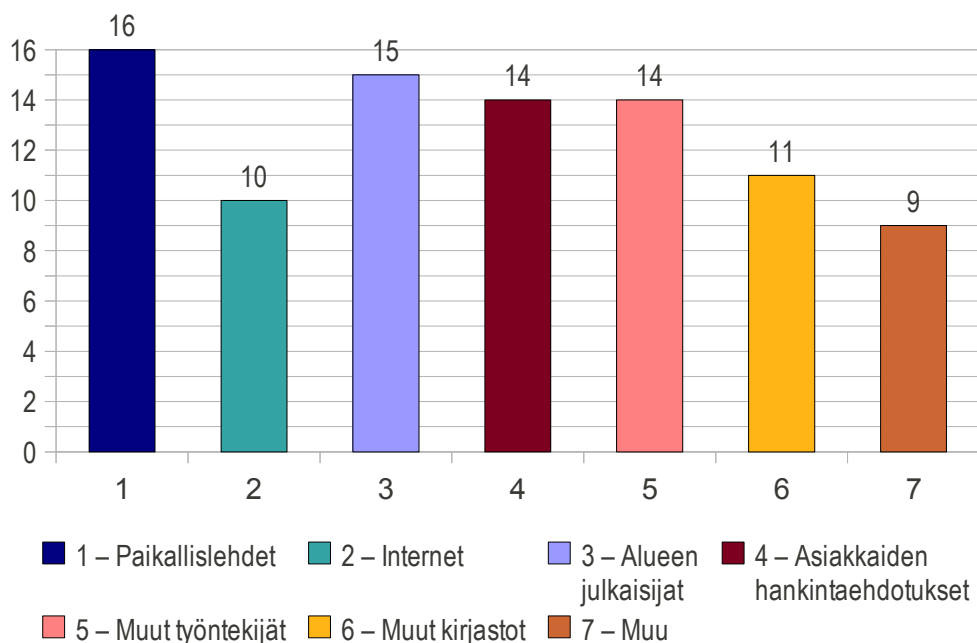
Maakuntakirjastot luettelivat maakuntakokoelman musiikkiäänitteet maakuntakirjaston yleisiin tietokantoihin. Kyselyn vastauksissa kaksi maakuntakirjastoa kuudestatoista mainitsi erikseen aluetietokantaan luetteloinnin maakuntakirjaston oman tietokannan lisäksi.

Tutkimuksen kyselyssä kysyttiin maakuntakirjastojen mielipiteitä siitä, ovatko maakuntakokoelman musiikkiäänitteet ensisijaisesti käyttöä vai säilytystä varten. Säilytyksen kannalla oli 69 prosenttia ja käytön kannalla 31 prosenttia maakuntakirjastoista. Vastausten perusteluissa vastaajat pohtivat niin säilytyksen kuin käytön puolia, joten maakuntakirjastojen vastaukset eivät olleet yksiselitteisiä. Säilytyksen valinneet perustelivat valintaansa muun muassa erillisen lainattavan avokokoelmakappaleen olemassaololla, äänitteiden paremmalla säilymisellä jälkipolville, harvinaislaatuisten materiaalilla tai lainauskäytön kuluttavuudella. Käytön valinneet perustelivat valintaansa muun muassa kokoelman saattamisella asiakkaiden käyttöön, kirjaston palvelulaitosperiaatteella tai paikallisten äänitteiden tunnettavuuden lisäämisellä.

7.2 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyö

Kolmesta maakuntakirjastosta kuudestatoista on kirjannut ohjeistuksen maakuntakokoelmatyötä varten. Näistä ohjeistuksista kuusi on maakuntakirjaston sisäiseen käyttöön ja seitsemän ohjeistusta on nähtävissä myös maakuntakirjaston asiakkaille. Kolme maakuntakirjastoa ei ole koonneet maakuntakokoelmatyön ohjeita, tosin yhdellä näistä on ohjeiden laatiminen työn alla.

Maakuntakirjastojen suosituimpia tiedonsaantikanavia maakuntakokoelmaan sopivista musiikkiäänitteistä ovat alueen paikallislehdet, alueen julkaisijat, asiakkaiden hankintaehdotukset ja maakuntakirjaston muut työntekijät (Kuvio 2). Kuusi maakuntakirjastoa käyttää jokaista kuvion 2 tiedonsaantikanavaa. Muina tiedonsaantikanavina maakuntakirjastot käyttävät esimerkiksi BTJ:tä, radiota, televisiota sekä kauppiaiden postituslistoja. Yksi maakuntakirjasto kehui hyvänä systeeminä sopimusta, jossa paikallinen musiikkikauppias varaa ilmestyvät paikalliset julkaisut maakuntakirjastolle.

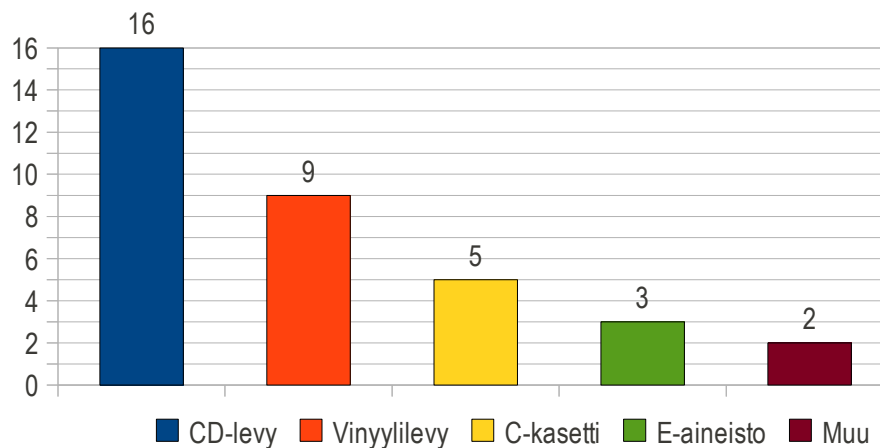

KUVIO 2. Tiedonsaantikanavat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteistä (n =16)

Alueen paikalliset julkaisijat eli omakustantajat, muusikot tai yleisesti alueella musiikkiäänitteitä julkaisevat ovat tärkeitä niin tiedonsaanti- kuin hankintakanavia musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa. Myös maakuntakokoelmaan musiikkiäänitteitä hankkiessa yhtä maakuntakirjastoa lukuun ottamatta kaikki maakuntakirjastot käyttävät suoraa hankintaa äänitteiden tekijöiltä. Muita suosittuja hankintakanavia ovat BTJ sekä paikalliset musiikkiliikkeet. Eräs maakuntakirjasto summaa käyttävänsä pääasiassa samoja toimittajia ja hankintametoja kuin muunkin aineiston osalta. Toinen maakuntakirjasto hankkii äänitteitä muiden hankintatapojen lisäksi bändien kotisivujen kautta. Hankinnan selkeä suuntaus on suora yhteys äänitteiden tekijöihin.

Hankkiessaan musiikkiäänitteen maakuntakokoelmaan 11 maakuntakirjastoa hankkii samanaikaisesti toisen kappaleen avokokoelmaan. Neljä maakuntakirjastoa pitää avokokoelmakappaleen hankkimista tapauskohtaisena. Vain yksi maakuntakirjasto ei hanki samanaikaisesti avokokoelmakappaletta hankkiessaan maakuntakokoelmaan musiikkiäänitteitä. Avokokoelmaan hankkiminen tasapainottaa maakuntakirjastojen enemmistön näkemystä maakuntakokoelman säilytyksen ensisijaisuudesta käytön sijasta. Sekä säilytysnäkemysten valinneita että avokokoelmaan toisen kappaleen hankkivia maakuntakirjastoja on 11 maakuntakirjastoa. Kuudestatoista maakuntakirjastosta puolet ostaa pääasiallisesti omakustanneäänitteen ja toinen puoli maakuntakirjastoista harkitsee tapauskohtaisesti omakustannejulkaisun ostamista. Yksi maakuntakirjasto pyytää omakustanneäänitteet pääasiallisesti lahjoituksina.

Maakuntakokoelmissa on yhä useita erilaisia musiikin tallennusmuotoja, vaikka CD-levy on ylivoimaisesti suosituin ääniteformaatti maakuntakokoelmissa. Jokainen maakuntakirjasto kuudestatoista hankkii CD-levyjä, yhdeksän maakuntakirjastoa vinyylilevyjä, viisi maakuntakirjastoa C-kasetteja, kolme maakuntakirjastoa elektronista aineistoa sekä kaksi jotain muuta formaattia (Kuvio 3).

KUVIO 3. Maakuntakokoelmiin hankittavien musiikkiäänitteiden tallennusmuodot (n = 16)

Kaksi maakuntakirjastoa hankkii jokaista kuviossa kolme mainittua ääniteformaattia. Yhdeksän vinylilevyjä hankkivan maakuntakirjaston lisäksi kaksi muuta maakuntakirjasto hankkii vinylilevyjä lahjoituksina tai divareista. Usea maakuntakokoelma sisältää esimerkiksi C-kasetteja tai vinylilevyjä, vaikka maakuntakirjaston yleisessä hankinnassa näitä ääniteformaatteja ei enää ole. Kuusi maakuntakirjastoa ei ole tehnyt kieltäviä päätöksiä minkään aineistoformin osalta, vaikka viisi näistä maakuntakirjastoista ilmoitti hankkivansa vain CD-levyjä maakuntakokoelmaansa. Yksi maakuntakirjasto on päättänyt jättää elektronisen aineiston hankkimatta aineiston matalan julkaisukynnyksen sekä vaikean seuraamisen vuoksi.

Vuoden 1975 maakuntakirjastotyöryhmän ohjeistuksen perusteella kotiseutuhenkilöksi määritellään henkilö, joka on syntynyt sekä asunut kotiseutualueella suuren osan elämästään. Henkilön asumisaikana ollessa lyhyempi, kotiseutukokoelmassa tulisi olla asumisaikan materiaali tai tuotanto, johon asumisaika on vaikuttanut. (Maakuntakirjastotoiminta: Suomen kirjastoseuran maakuntakirjastotyöryhmän muistio 1980, Liite 1.) Tämän tutkimuksen perusteella maakuntakirjastojen paikallishenkilön määritelmät ovat yhä yhteneviä maakuntakirjastotyöryhmän määritelmän kanssa, vaikka täysin selkeitä määritelmiä paikallishenkilölle ei ole. Eräs maakuntakirjasto määrittelee valintaperiaatteeksi alueelta tulevan henkilön tai yhteisön, joka on äänitteellä esiintyvä säveltäjä, sanoittaja, sovittaja tai kapellimestari. Nämä määritelmät toistuivat myös maakuntakirjastojen maakuntakokoelmatyöohjeissa sekä ovat jo vuoden 1987 Tampereen maakuntakirjaston Pirkanmaa-kokoelman ohjeissa. (Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti 1990, Liite 5.)

Yksi maakuntakirjasto lisää maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden valintaperiaatteisiin myös alueen kustantajat. *Musiikkikirjastotoiminnan käsikirjan* (1986, 109) mukaan kotiseutukokoelmatyö musiikkiaineiston osalta on perinteisempää aineistomateriaalia haastavampaa, sillä musiikkiaineiston tekijöistä tai niiden merkityksestä taiteellisen lopputuloksen kannalta ei ole aina saatavilla riittävästi tietoa. Tätä pohti myös eräs maakuntakirjasto yhtyeiden vaikeasta määrittelystä, koska yhtyeiden jäsenet vaihtelevat ja heidän kotiseuduistaan ei aina ole tietoa. Maakuntakirjastoilla on paikallishenkilön määritelmän lisäksi yksittäisiä määritelmiä, joilla maakuntakokoelmaan sopivaa aineistoa määri-

tellään. Esimerkiksi musiikkiäänitteen alueeseen liittyvä aihe riittää perusteluksi ottaa musiikkiäänite maakuntakokoelmaan.

Maakuntakirjastoilla on lisäksi vaihtelevat määrät muita valintaperiaatteita, joilla maakuntakokoelmaa kootaan. Nämä valintaperiaatteet hajottavat eniten musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoimintaa maakuntakirjastoittain. Esimerkiksi valtaosa maakuntakirjastoista hankkii kaiken tai lähes kaiken maakuntakokoelmaan sopivan aineiston. Kolme kirjastoista hankkii vain osittain tai kokonaan näytteenomaisesti musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaansa. Toisena eroavaisuutena maakuntakokoelmien valintaperiaatteissa valtaosa maakuntakirjastoista ei aseta laadullista karsintaa musiikkiäänitteille, kun yksi kirjasto harkitsee musiikkiäänitteen maakuntakokoelmaan sopivuutta heikon sisällön tai esitystavan vuoksi.

Maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden toimintaympäristöt vaihtelevat esimerkiksi laajuuden tai julkaisu- tai kätälityhden osalta. Kahdeksan maakuntakirjastoa kuudestatoista arvioi maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden painottuvan alueen keskuskaupungissa julkaistuun aineistoon ja seitsemän maakuntakirjaston arvion mukaan näin ei ole. Maakuntakokoelmaltaan keskuskaupunkiin painottuneiden maakuntakirjastojen mielestä alueen julkaisu- toiminta on suurinta keskuskaupungissa. Yhden maakuntakirjaston ympäristössä suurin osa julkaisuista tulee muualta kuin keskuskaupungista. Eräässä maakuntakirjastossa kokoelman keruu keskittyy vain keskuskaupungissa julkaisuihin aineistoihin ja muun alueen aineisto hankitaan vain lainattavina kappaleina.

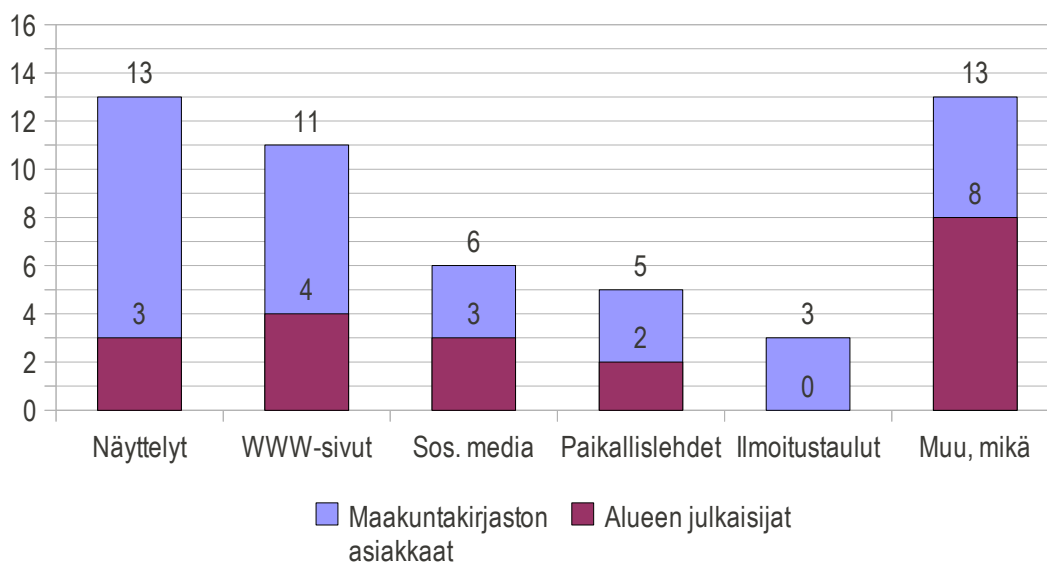
Tutkimuksen kyselyssä kaksitoista maakuntakirjastoa kuudestatoista vastasi yhteistyötä kartoittaneeseen kysymykseen. Kahdestatoista maakuntakirjastosta kuusi kertoi yhteistyöstä alueen muiden kirjastojen kanssa ja toinen kuusi kertoi yhteistyön olevan vähäistä tai olematonta. Yhteistyö alueen muiden kirjastojen kanssa on yleisesti tiedotusta alueella ilmestyneestä aineistoista ja sen hankinnasta. Eräässä maakuntakirjastossa muut kirjastot ovat saattaneet pyytää julkaisijoita tarjoamaan aineistoaan pääkirjastolle. Yhteistyö maakuntakirjaston ja alueen muiden kirjastojen välillä on vähäistä, jos kysymykseen vastaamatta jättäminen voidaan tulkita yhteistyön puuttumiseksi kuuden yhteistyön vä-

häiseksi tai olemattomaksi todenneiden maakuntakirjastojen kanssa. Näin yhteistyötä alueen muiden kirjastojen kanssa ylläpitäisi vain kolmasosa maakuntakirjastoista.

Maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden kokoelmatyössä maakuntakirjastot pitävät yleisimpänä haasteena tiedonsaantia maakuntakokoelmaan sopivasta aineistosta, erityisesti omakustanneäänitteistä. Maakuntakokoelmatyössä on myös haastavaa saada tieto henkilöstä, jolta musiikkiäänite voidaan hankkia maakuntakokoelmaan. Maakuntakokoelman puutteet ja kattavuus ovat myös maakuntakirjastoille haasteita ajan, tilan ja käytön puutteen lisäksi. Maakuntakirjastojen mielestä maakuntakokoelmien näkyvyyttä sekä yleistä tietoutta maakuntakokoelman olemassaolosta pitäisi kehittää. Eräs maakuntakirjasto toivoi aineiston metsästyksen muuttuvan tiedonsaanniksi aineistosta.

7.3 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys

Maakuntakirjastot käyttävät maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden markkinointiin monenlaisia keinoja. Maakuntakirjastot kohdentavat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden markkinoinnin erityisesti asiakkailleen. Suosituin markkinointitapa maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden esille tuomiseen asiakkaille ovat näyttelyt sekä maakuntakirjaston www-sivut. Muita maakuntakirjastoissa käytettyjä markkinointitapoja ovat esimerkiksi asiakaspalvelutilanteet, uutuusesittelyt ja osastoesittelyn yhteydessä mainostaminen (Kuvio 4). Maakuntakirjaston markkinointi alueen julkaisijoille on vähäisempää. Suosituin tapa markkinoida maakuntakokoelman musiikkiäänitteitä alueen julkaisijoille ovat www-sivut, näyttelyt sekä sosiaalinen media (Kuvio 4). Näiden lisäksi muita markkinointitapoja ovat kokoelman mainostus suullisesti asiakaspalvelutilanteissa, suorat yhteydet julkaisijoihin sekä julkaisijalta julkaisijalle tiedon leviäminen maakuntakokoelmasta.

KUVIO 4. Maakuntakokoelmien markkinointitavat asiakkaille sekä alueen julkaisijoille (n=16)

Eräs maakuntakirjasto on järjestänyt vaihtelevilla aiheilla kirjastokävelyitä, joissa on ollut esittelyn aiheena myös maakuntakirjaston paikalliskokoelmaa. Kirjastokävelyitä on käytetty myös islantilaisessa Reykjavikin kaupunginkirjastossa paikallisaineiston esittelykeinona (Reykjavík Literally, Borgarbókasafn Reykjavíkur, hakupäivä 4.12.2010). Eräs maakuntakirjasto kertoi musiikkiosaston pitävän blogia, jonka yhdessä sarjassa nostetaan esille paikallisia muusikkoja, artisteja, säveltäjiä ja äänitteitä formaatista riippumatta. Blogia tuodaan esille myös Facebook-yhteisöpalvelussa ja se sisältää artistihaastatteluita.

Kuudella maakuntakirjastolla kuudestatoista on yhteistyötä alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa ja kolmella muulla maakuntakirjastolla on satunnaisesti yhteistyötä alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Yhteistyö muiden kulttuuritoimijoiden kanssa on pääasiassa musiikkiosaston välityksellä tapahtuvaa. Kahdella maakuntakirjastolla on musiikkikirjaston kautta yhteistyönä esimerkiksi elävän

musiikin tilaisuuksia paikallisten muusikoiden kanssa tai muita musiikkiaiheisia tapahtumia kulttuuri-toimijoiden kanssa. Eräs maakuntakirjasto kertoi yhteistyöstä paikallisen museon kanssa. Paikallisessa museossa on pysyväisnäyttely, jossa on mukana maakuntakirjaston maakuntakokoelman äänitteitä sekä vastaushetkellä myös toisena näyttelynä maakuntakokoelman populaarimusiikin näyttely. Toinen maakuntakirjasto kertoi yhteisestä tiedottamisesta alueen muiden kulttuuri-toimijoiden kanssa ja paikallislehden aineistoesittelypalstasta.

Maakuntakirjastojen pohtiessa, miten maakuntakokoelman näkyvyyttä ja tunnettavuutta voisi kehittää, eniten toistunut maininta oli kirjastojen tulevan verkkosivuliittymän antamat näkyvyysmahdollisuudet sekä yleisesti verkkomainonta paikallisen musiikin esittelyä varten. Muita maakuntakirjastojen pohtimia näkyvyyskeinoja ovat esimerkiksi paikallislehdet, näyttelyt, tapahtumat, paikallisten musiikkihenkilöiden vierailut maakuntakirjastoon ja äänitteiden julkistamistilaisuudet maakuntakirjastossa. Maakuntakirjastot ehdottavat tunnettavuuden lisäämiskeinoiksi myös aineistoesittelyjä verkkosivujen, paikallislehtien ja muiden medioiden lisäksi kuunteluilloissa sekä oppilaitosvierailuissa. Maakuntakirjastoissa myönnetään, että maakuntakokoelman markkinointiin voisi panostaa huomattavasti nykyistä enemmän. Erään maakuntakirjaston mukaan koko maakuntakokoelman konseptia tulisi uudistaa kokonaan, sillä nykyisellään kokoelma ei juuri ole käytössä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Jokainen maakuntakirjasto on määritellyt oman tapansa tallentaa alueensa musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaan. Tämän tutkimuksen kyselyssä saatujen vastausten perusteella ainakin puolet maakuntakirjastoista on keskittänyt musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan maakuntakirjaston musiikkiosaston työntekijöille ja muut maakuntakirjastot vaihtelevasti maakunta- tai kokoelmatyövastaaville. Vastauksista ilmenee myös, miten joissakin maakuntakirjastoissa musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta on yhden henkilön vastuulla ja osassa maakuntakirjastoja työtä tehdään kollektiivisesti joko yhden osaston sisällä tai kahden osaston yhteistyönä.

Tutkimuksen kyselyn kuudestatoista vastauksesta kahdeksan on musiikkikirjastotyöntekijöiden vastaamia ja viisi vastausta joko maakunta- tai kokoelmatyövastaavien vastaamia. Kolmen maakuntakirjaston vastaukset ovat kahden henkilön yhteisvastauksia. Näistä kolmesta yhteisvastauksesta kaksi on vastattu maakunta- tai kokoelmatyövastaavan ja musiikkikirjaston työntekijän yhteistyönä ja yksi on kahden musiikkiosaston työntekijän vastaama. Myös kaksi muuta yksittäistä vastaajaa kertoi musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan yhteistyöstä maakuntakirjaston sisällä. Yhteisvastauksien lisäksi esimerkiksi erään maakuntakirjaston musiikkikirjastotyöntekijä kertoi kahden muun musiikkiosaston työntekijän osallistuvan musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoimintaan. Toisessa tapauksessa maakuntavastaava kertoi hankkivansa lähinnä omakustanneäänitteitä maakuntakokoelmaan ja että maakuntakirjaston musiikkiosasto hankkii muut musiikkiäänitteet maakuntakokoelmaan.

Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden määrä on kasvanut huomattavasti 20 vuoden aikana Kyrkin (1993, 147) tutkimustuloksiin verrattuna. Vuoden 1991 alussa 13 maakuntakirjaston maakuntakokoelmissa oli yhteensä 3 967 musiikkiäänitettä, kun vuoden 2010 lopussa 15 maakuntakirjastossa oli yhteensä 14 198 äänitettä. Maakuntakokoelmien äänitemäärän keskiarvo on myös kasvanut hieman yli kolme kertaa suuremmaksi melkein 20 vuodessa, sillä vuonna 1991 keskiarvo oli 305 äänitettä maakuntakokoelmassa ja vastaavasti vuonna 2010 keskiarvo oli 947 äänitettä.

Yleisesti musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan keskittäminen maakuntakirjaston musiikkiosastolle on vaikuttanut maakuntakokoelmien musiikkiäänitemääriin. Jos maakuntakokoelman musiikkiäänitteet ovat musiikkiosaston vastuulla, maakuntakokoelmassa on keskiarvojen perusteella kaksi kertaa enemmän musiikkiäänitteitä kuin muun osaston vastuulla ollessa. Musiikkiäänitteiden ollessa musiikkiosaston vastuulla keskiarvo on 1 286 äänitettä ja muun osaston kootessa 649 äänitettä. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan keskittäminen maakuntakirjaston musiikkiosastolle on vaikuttanut myös maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden omakustanteiden osuuteen. Työn ollessa maakuntakirjaston musiikkiosastolla, omakustanneosuuden arvio on 38 prosenttia maakuntakokoelman musiikkiäänitteistä, kun musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan ollessa muualla omakustanneosuuden arvio on 23 prosenttia.

Maakunta-aineiston lainaoikeudet eivät juuri ole muuttuneet 20 vuodessa. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan ainoastaan 31 prosenttia maakuntakirjastoista antaa maakunta-aineistoaan kotilainaan, kun vuonna 1991 vielä neljäkymmentä prosenttia maakuntakirjastoista antoi maakunta-aineistoa kotilainaan omien ehtojensa mukaisesti (Kyrki 1993, 53). Maakuntakirjastot pitävät maakuntakokoelman sa musiikkiäänitteiden sijoitustilaa yleisimmin pyynnöstä saatavilla. Kyrkin (1993, 58) tulosten mukaan maakuntakokoelman lainaoikeuksilla ja maakuntakokoelman sijoituksella maakuntakirjastossa on vaikutuksensa maakuntakokoelman käyttömääriin. Myös Kekin (1999, 128) mukaan maakunta-aineiston käsikirjastokäyttö on johtanut maakunta-aineiston vajaan käyttöön.

Tutkimuksen perusteella tärkein tiedonsaantikanava uudesta maakuntakokoelmaan sopivasta aineistosta on paikallislehdet. Myös Kyrkin (1993, 50–51) tutkimuksen mukaan tärkein tiedonsaantikanava uudesta maakunta-aineistosta oli paikallislehdet ja noin kolmasosa maakuntakirjastoista käytti maakunta-aineiston tiedonsaantikanavina kontakteja asiakkaihinsa sekä alueensa muihin kirjastoihin. Näiden tiedonsaantikanavien asema on muuttunut paremmaksi 20 vuodessa, sillä asiakkaiden hankintaehdotuksia käyttävät tämän tutkimuksen perusteella 88 prosenttia maakuntakirjastoista sekä alueen muita kirjastoja 69 prosenttia maakuntakirjastoista.

Maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden hankinnan selkeä suuntaus on suora yhteys musiikkiäänitteiden tekijöihin. Vielä 1990-luvun alussa vain yli kymmenen prosenttia maakuntakirjastoista käytti hankinnassa suoraa yhteyttä (Kyrki 1993, 52). Näistä ajoista musiikkiala on muuttunut esimerkiksi teknillisen kehityksen myötä, ja äänitteiden tekijät voivat helpommin julkaista itse musiikkiaan sekä levittää sitä Internetin kautta (Karhunen ym. 2010, 19).

Kuudestatoista maakuntakirjastosta yksitoista hankkii pääasiallisesti toisen kappaleen avokokoelmaan hankkiessaan musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaansa. Neljä maakuntakirjastoa pitää tätä pääasiallisesti tapauskohtaisena ja yksi maakuntakirjasto ei pääasiallisesti hanki samanaikaisesti avokokoelmakappaletta. Mikkosen (2000, 50) tutkimusten tulosten mukaan jokainen tutkimuksen neljästä maakuntakirjastosta hankki maakunta-aineistosta samanaikaisesti myös avokokoelmakappaleen.

Musiikin tallennusmuodoista maakuntakirjastot ovat pidättyväisiä elektronisten aineistomuotojen suhteen. Elektronisiin aineistumuotoihin suhtautuminen ei ole juuri muuttunut reilussa seitsemässä vuodessa kirjastomaailmassa. Jo vuonna 2003 Ronkaisen tutkimuksen mukaan musiikkikirjastojen suhtautuminen uusiin ääniteformaatteihin oli varovaista ja pysyviä muutoksia odottelevaa. (2003, 17). Maakuntakirjastot keräävät maakuntakokoelmiin laajemmin erilaisia ääniteformaatteja kuin yleisessä musiikin kokoelmatyössä. Tätä puoltavat maakuntakirjastojen lisähuomautukset kyselyn vastauksissa vinyylin ja C-kasetin hankinnasta, vaikka maakuntakirjaston yleisessä hankinnassa näitä ääniteformaatteja ei enää hankita. Jos musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta on musiikkiosaston vastuulla, ääniteformaattien määrä oli keskimäärin hieman korkeampi kuin jonkun muun osaston vastuulla. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan musiikkiosastolle keskittäneiden kirjastojen äänitteet painottuvat todennäköisemmin alueen keskuskaupunkiin kuin muun osaston vastuulla ollessaan.

Maakuntakirjastot ovat vähäisesti yhteistyössä alueensa muiden kirjastojen kanssa musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan suhteen. Mikkosen tutkimuksen (2000, 65) tapaan maakuntakirjastojen yhteistyö alueen muiden kirjastojen kanssa on pääasiassa maakuntakokoelmien hankintaan liit-

tyvää. Kyrkin (1993, 51) mukaan yhteistyötä alueen muiden kirjastojen kanssa helpottaisi erityisesti itse tuotetun AV-aineiston hankintaa. Mikkosen (2000, 60) tutkimuksessa maakuntakirjastot toivoivat lisää tiedottamista erityisesti maakuntakokoelmiin sopivista omakustanteista maakuntakirjastojen laajojen toiminta-alueiden vuoksi. Myös Peltosen (1987, 73) mukaan yhteistyö alueen muiden kirjastojen kanssa helpottaisi paikalliskokoelman keruuta.

Maakuntakirjastojen haasteet eivät juuri ole muuttuneet 20 tai 10 vuodessa. Niin Kyrkin (1993, 110) kuin Mikkosen (2000, 64) maakuntakirjastoaiheisissa tutkimuksissa maakuntakirjastot mainitsivat maakuntakokoelmien omakustanteiden hankinnan olevan haastavaa. Tiedonsaanti maakuntakokoelmiin sopivista julkaisuista sekä niiden hankinta on haastavaa. Kyrkin (1993, 124) tutkimustuloksissa mainittiin myös maakuntakokoelmien heikko tunnettavuus, jonka parantaminen helpottaisi osaltaan maakuntakokoelmien kokoelmatyötä.

Maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden näkyvyyteen panostaminen vaihtelee maakuntakirjastoittain paljosta vähään. Osa maakuntakirjastoista käyttää monipuolisesti erilaisia markkinointikeinoja niin maakuntakirjaston asiakkaille kuin alueen julkaisijoille, kun osa maakuntakirjastoista markkinoi maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteitä enintään muutamalla keinolla esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa tai näyttelyillä. Jos maakuntakokoelman musiikkiäänitteet ovat musiikkiosaston vastuulla, markkinointi on yleisesti hieman laajempaa ja enemmän alueen julkaisijoihin painottunutta kuin muun osaston vastatessa musiikkiäänitteistä. Kyselyn perusteella musiikkiosastolla on myös enemmän yhteyksiä paikalliseen musiikkikulttuuriin.

Maakuntakirjastojen suosituin keino maakuntakokoelmien näkyvyyden lisäämiseksi on erilaiset näyttelyt. Myös Mikkosen (2000, 50) tutkimuksen mukaan maakuntakokoelmien näkyvyyttä lisättiin uutusesittelyillä sekä näyttelyillä. Kyrkin (1993, 112) tutkimustuloksiin verratessa maakuntakokoelman markkinointitavat ovat muuttuneet muutenkin kuin Internetin tulon vaikutuksesta. Esimerkiksi näyttelyiden käyttö maakuntakokoelman markkinointiin on kaksinkertaistunut aiemmasta käytöstä. Aiemmin maakuntakirjastojen suosituimmat maakuntakokoelman markkinointitavat olivat hankinnoista tehtävät luettelot (yli 85 prosenttia), ryhmäkäyntien maakuntakokoelmaesittelyt (50 prosenttia), maakuntako-

koelmien tai maakuntakirjaston omat esitteet (47 prosenttia) ja näyttelyt maakuntakokoelmasta (40 prosenttia). Kolmannes maakuntakirjastoista käytti tiedottamiseen yleisiä tiedotusvälineitä ja hieman yli kymmenen prosenttia maakuntakirjastoista oli käynyt maakuntakirjaston ulkopuolisissa tilaisuuksissa kertomassa maakuntakokoelmastaan. Tämän tutkimuksen perusteella maakuntakirjastot markkinoivat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteitä näyttelyiden lisäksi eniten kirjastojen www-sivuilla. Muita maakuntakirjastoissa käytettyjä markkinointitapoja ovat esimerkiksi asiakaspalvelutilanteet, uutuuksesittelyt ja osastoesittelyn yhteydessä mainostaminen

Vastausmääristä päätellen puolet maakuntakirjastoista käyttää vähäisesti alueen julkaisijoille kohdennettua markkinointia maakuntakokoelmien musiikkiäänitteistä. Vaikka julkaisijoihin kohdennetun markkinoinnin määrä ei ole kovin suurta, maakuntakirjastoilla on hyvin yhteyksiä alueen julkaisijoihin. Siten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden hankinnan suosituimpiin tapoihin kuulunut suora yhteys julkaisijoihin voidaan nimetä suosituimmaksi maakuntakokoelman markkinointitavaksi alueen julkaisijoille. Suorien yhteyksien kautta tieto maakuntakokoelmasta voi levitä eteenpäin alueen muille julkaisijoille. Almgrenin ja Jokitalon (2010, 86) mukaan kirjastoa voi tuoda esille puheilla, kampanjoilla ja näkymällä asiakkaiden arjessa. Palvelumarkkinoinnin lisäksi yhteistyö voi synnyttää kirjaston puolestapuhujia. Perinteisten markkinointikeinojen lisäksi yhteys alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa voi lisätä maakuntakirjaston maakuntakokoelman tunnettavuutta. Yhteistyö oman alueensa kohde-ryhmien ja organisaatioiden kanssa markkinoi kirjastojen palveluita.

8.1 Yhteenveto johtopäätöksistä

Maakuntakirjastojen toimintatavat musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa eivät ole yhtenäisiä. Toimintatavat ovat yleisesti vaihtelevia tai muodostavat kaksi vastakkaista linjaa. Esimerkiksi osa maakuntakirjastoista pyrkii kokoamaan maakuntakokoelmaansa kaiken alueella ilmestyvän aineiston ilman laadullisia kriteerejä, kun osa maakuntakirjastoista kerää näytteenomaisesti tai jonkin verran laadullisia kriteerejä käyttäen maakuntakokoelmaansa. Kaikki toimintatavat eivät kuitenkaan ole maakuntakirjastojen linjauksista johtuvia eroavaisuuksia, vaan maakuntakirjastojen toimintaympäristöt ovat erilaisia. Maakuntakokoelmien painottuminen alueen keskuskaupungissa julkaistuun ai-

neistoon jakaa maakuntakirjastot kahteen. Tällaiset erot johtuvat oletettavasti alueiden vaihtelevista julkaisuaktiivisuuksista sekä alueen muun kulttuuritoiminnan määrästä. Nämä erot näkyvät yleisesti-kin kirjastomaailmassa. *Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja* (1986, 51) korostaa paikallisten olosuhteiden, esimerkiksi asiakkaiden harrastuneisuuden sekä paikallisen musiikkikulttuurin, huomioimisen musiikkiaineiston valinnassa.

Vaikka maakuntakirjastojen toimintatavat vaihtelevat, syy ei yksiselitteisesti löydy maakuntakokoelmatyön kokoelmavastaavien erilaisista lähtökohdista. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa ei ole juuri suuria eroja siinä, ovatko musiikkiäänitteet maakuntakirjaston musiikkiosaston vai muun osaston vastuulla. Löydettyjä mainittavia eroavaisuuksia on muutama. Maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden määrä sekä omakustannejulkaisujen osuus äänitteistä ovat suurempia musiikkiosaston vastaavissa maakuntakirjastoissa. Lisäksi musiikkiosasto kerää todennäköisesti hieman enemmän erilaisia ääniteformaatteja hankkiessaan musiikkiäänitteitä maakuntakokoelmaansa. Lisäksi musiikkiosastot painostavat hieman enemmän maakuntakokoelmansa musiikkiäänitteiden markkinointiin. Markkinoinnin suurempi määrä selittyy mahdollisesti sillä, että musiikkiosastolla on enemmän yhteyksiä alueensa julkaisijoihin, vaikka lähes kaikki muidenkin osastojen musiikkiäänitekokoelmista vastaavat pitivät suoria kontakteja alueen julkaisijoihin merkittävimpinä tiedonsaantikeinona maakuntakokoelmiin sopivasta aineistosta.

Yleisesti maakuntakirjastojen kokoelmatyö ei ole juuri muuttunut kahdessakymmenessä tai kymmenessä vuodessa. Maakuntakirjastoilla on yhä samat haasteet kuin aiemmin. Niin Kyrkin (1993, 109) kuin Mikkosen (2000, 64) tutkimuksissa maakuntakokoelmatyön haasteiksi mainittiin maakuntakokoelmaan sopivista julkaisuista tiedonsaanti sekä niiden hankinnan. Kyrkin tutkimustuloksina mainittiin myös maakuntakokoelman heikko tunnettavuus (1993, 124). Molemmissa mainituissa tutkimuksissa maakuntakirjastot toivoivat enemmän yhteistyötä alueen muiden kirjastojen kanssa. Yhteistyö maakuntakirjastojen ja alueen muiden kirjastojen välillä ei vielä kukaan ole kovin suurta. Joitakin muutoksia on kuitenkin tullut maakuntakokoelmatyöhön miltei 20 vuoden aikana, kun verrataan tämän tutkimuksen tuloksia Kyrkin vuoden 1991 alussa tekemän kyselyn tuloksiin. Esimerkiksi maakuntako-

koelmien saatavuus on huonontunut noin yhdeksän prosentin verran, jos saatavuuden mittarina on aineiston saaminen kotilainaan. (1993, 53)

Eniten 20 vuodessa ovat muuttuneet maakuntakirjastojen tiedonsaantitavat maakuntakokoelmiin sopivasta aineistosta, aineiston hankintatavat sekä markkinoimiskeinot. Tärkein tiedonsaantikanava maakuntakokoelmiin sopivista aineistoista on yhä paikallislehdet, mutta muut tiedonsaantitavat ovat yleisesti muuttuneet paljon (ks. Kyrki 1993, 50–51). Maakuntakirjastojen asiakkaat ja alueen muut kirjastot ovat nousseet tärkeiksi tiedonsaantikanaviksi maakuntakokoelmiin sopivasta aineistosta. Maakuntakokoelman hankintakanavien merkittävin tapahtunut muutos on suorien kontaktien lisääntyminen alueen julkaisijoihin. Kyrkin (1993, 52) tutkimuksessa noin joka kymmenes maakuntakirjasto käytti suoria kontakteja julkaisijoihin hankkiessaan aineistoa maakuntakokoelmaansa ja tämän tutkimuksen mukaan vain yksi maakuntakirjasto kuudestatoista ei käyttänyt suoria kontakteja.

Maakuntakokoelman markkinointi on myös muuttunut. Markkinointitavat ovat muuttuneet teknillisen kehityksen myötä verkkopainottuneeksi. Kyrkin (1993, 112) tutkimuksessa maakuntakirjastot markkinoivat maakuntakokoelmaa erilaisilla hankintalueteloilla, esitteillä ja ryhmäkäyntien maakuntakokoelmaesittelyillä. Aiemmin neljäkymmentä prosenttia maakuntakirjastoista käytti näyttelyitä yhtenä maakuntakokoelman markkinointikeinona, kun tämän tutkimuksen mukaan maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden markkinoinnista erilaisten näyttelyiden osuus on kahdeksankymmentä prosenttia.

8.2 Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyyden lisääminen

Tutkimuksen perusteella maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyyttä voisi kehittää. Maakuntakirjaston toimintaympäristön arvioiminen auttaa markkinoinnin suunnittelussa. Esimerkiksi toimintaympäristö ei välttämättä tarjoa aloittelevalle musiikkitoiminnalle esiintymismahdollisuuksia, kun toisenlaisessa toimintaympäristössä mahdollisuuksia järjestäviä tahoja on runsaammin. Toimintaympäristön tarkka analysointi mahdollistaa markkinointiresurssien järkevän käyttämisen ja todellisten tarpeiden tunnistamisen turhan työn välttämiseksi. Markkinoinnin ei tarvitse välttämättä olla suuritöisiä, vaan pienelläkin panostuksella markkinointiin voi olla suuria vaikutuksia. Maakuntakirjasto voi valita

vaihtoehtoista omaan toimintaympäristöön sopivan palvelun, jonka voi toteuttaa tasahyötyisillä yhteistyöllä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa. Tällöin kirjasto saa näkyvyyttä, luo kontakteja ja jakaa osaamisen yhteistyön avulla. Kirjasto voi tarjota musiikkiyhteisölle näkyvyyttä ja toimintatiloja, kun kirjasto vastapuoleisesti saa tarvitsemaansa apua käytännön toteuttamiseen ja kontaktien luomiseen. (Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja 1986, 104–105.)

Maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden tunnettavuutta voi parantaa nostamalla kokoelmaa enemmän esille kirjaston toiminnassa. Alueen musiikkiäänitteitä voisi markkinoida erilaisilla teematietokannoilla tai uutuuksinformoinnilla, järjestämällä elävän musiikin iltoja tai suorilla kontakteilla asiakkaihin esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa. Lisäksi yhteydet alueen julkaisijoihin ja muusikoihin lisäävät maakuntakokoelman tunnettavuutta. Kyselyssäkin ilmenneitä musiikkiosastojen yhteyksiä paikallisiin muusikkoihin ja musiikkikulttuuriin voisi hyödyntää kokoelman markkinoimisessa. Tieto maakuntakokoelmasta voi levitä alueen asiakkaiden, muusikoiden, julkaisijoiden joukossa ja maakuntakokoelma saa puolestapuhujia.

Myös yhteistyö alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa lisää niin maakuntakirjaston kuin maakuntakokoelman tunnettavuutta. Alueen kulttuuritoimijoiden kanssa tehty yhteistyö vähentää kirjaston resurssien tarvetta markkinointiin. Esimerkiksi erilaiset paikallisen musiikin teematapahtumat ovat kulttuuritoimijoiden kanssa tehdyllä yhteistyöllä toteutettavia. Teematapahtumissa voisi olla erilaisia yhteismusiisointeja, muusikkotapaamisia, paikallisten musiikkiäänitteiden myyntiä ja paikallisesta musiikkielämästä kiinnostuneiden tapaamista. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelman tunnettavuuden kasvaessa myös kokoelmatyö helpottuu, kun alueen julkaisijat voivat omatoimisemmin tarjota aineistoaan maakuntakokoelmiin. Erityisesti omakustannejulkaisijoille maakuntakokoelmaa voisi mainostaa maakuntakirjaston omakustanneäänitteiden ostamista ja alueen kulttuuriperinnön säilymiseen osallistumista. Näin myös maakuntakokoelman käyttö lisääntyisi ja maakuntakokoelmatyö saisi mahdollisesti lisää resursseja.

Sanna Taljan musiikkikirjaston ja musiikkikulttuurin tulkintarepertuaarit ovat erinomaisia näkökulmien avaajia musiikkikirjastotyölle ja sitä kautta myös musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnalle.

Repertuaarit tuovat musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnalle asiakaslähtöisen näkemyksen musiikkikirjaston tarkoituksellista ja kokoelmista, mikä on varsin arvokasta tietoa. Kulttuuriperinnön tallentaminen unohtamatta kuluvan ajan asiakkaita on onnistuneen kokoelman lähtökohta. Maakuntakokoelman musiikkiäänitteitä ajatellen musiikkikirjaston ja musiikin tulkintarepertuaareista löytyy yhtäläisesti monia aluekokoelman merkitystä pohtivia huomioita. Aineiston valitsijan rooli on aineistonäkökulmasta laadun asiantuntijan rooli ja asiakasnäkökulmasta musiikkikulttuurin ja -makujen tulkitsijan ja tutkijan rooli. (Karttunen 1994, 82.)

Musiikkikirjaston sivistysrepertuaarin ja musiikkikulttuurin yhtenäisyyskulttuurirepertuaarin näkemykset voi hyvin yhdistää aluekokoelman kerääjän merkittävään asemaan alueen kulttuuriperinnön säilyttäjänä, uuden paikalliskulttuurin tukijana ja alueen yhteisöllisyyden lisääjänä. Erityisesti laadullista karsintaa tai kokoelman näytteenomaisuutta korostavaa musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatyötä tekevien maakuntakirjastojen näkemykset voi yhdistää sivistysrepertuaarin näkemykseen muodostaen jokaisessa musiikinlajissa niin historiallisesti kuin laadullisesti kattava perusvalikoima. (Karttunen 1994, 66).

Musiikkikirjaston vaihtoehtorepertuaari sekä musiikkikulttuurin kaupalliskriittinen repertuaari vastavasti täydentää asiakkaan näkökulmasta aluekokoelman merkitystä alueellisen, pienemmän vaikutusalueen julkaisijan, artistin puolesta. Kaupalliskriittisen repertuaarin mielestä musiikki ymmärretään ensisijaisesti omassa kulttuurissa, ja repertuaari on huolissaan yhteisösiteiden katoamisesta. Karkeasti jaotellen aluekokoelman kerääjän roolia korostavat repertuaarit puoltavat merkittävän musiikin tallentamista kulttuuriperintöön, kun taas kulttuurintuottajan näkemystä korostavat repertuaarit haluavat edistää vaihtoehtoisemman kulttuurin tallentamista. Molemmat repertuaari-tyypit haluavat aluekokoelman vahvistavan ja esittävän paikallista kulttuuria ja identiteettiä, vaikkakin erilaisista lähtökohdista musiikin arvottamisen vuoksi.

Musiikkikirjaston ja musiikkikulttuurin repertuaareista mosaiikkikulttuuri- ja kysyntärepertuaarit ovat tulkittavissa jopa aluekokoelman merkityksen vastaisiksi, sillä repertuaarit eivät näe kulttuuria paikallisesti sidonnaisena ja painottavat kokoelman arvoa ensisijaisesti kuluvan ajan asiakkaan kannalta il-

man musiikin arvottamista muiden repertuaarien näkemyksien vastaisesti. Pelkästään maakuntakoelmia vastaiseksi repertuaareja ei voi sanoa, sillä repertuaarit peräyvät kokoelmien paikalliseen kysyntään vastaamista. Ilman laadullista karsintaa keräävät maakuntakirjastot yhtyvät kysyntäreper-tuaarin näkemykseen vapaalla, musiikkilajeja lokeroimattomalla aineiston valinnalla (Karttunen 1994, 75). Positiivisena huomiona on sanottava, että sekä musiikkikirjaston että musiikkikulttuurin repertuaarit elävät rinnakkain ja toisiaan sulkematta pois.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä kartoitus Suomen maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnasta. Tutkimus jakaantuu kolmeen osaan: maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden perustiedot, kokoelmatyö sekä markkinointi. Tutkimuksella on kolme tutkimuskysymystä, joilla pyrittiin saamaan kokonaiskuva tutkimuksen kolmesta osa-alueesta: 1) mitä on maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta, 2) mitkä ovat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyöperiaatteet, ja 3) miten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys toteutuu asiakkaille ja alueen julkaisijoille. Tutkimuksen tavoitteena on myös vertailla erilaisia lähtökoh-
tia maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminta on maakuntakirjastoissa joko musiikkiosaston vastuulla tai koko maakuntakokoelma on yhtenäisesti jonkun muun osaston vastuulla.

Tutkimuksen tavoitteita pyrittiin selvittämään jokaiseen Suomen opetusministeriön alaiseen maakuntakirjastoon lähetetyllä www-lomakekyselyllä. Kysely onnistui hyvin ja sen vastausprosentti oli 89 prosenttia. Toivottavasti kysely herätti aiheesta mielenkiintoa ja keskustelua maakuntakirjastoissa. Vaikka kysely oli pitkäkö, vastaajat jaksoivat vastata kysymyksiin hyvin. Myös kyselyn kotitekoinen www-lomaketoteutus oli onnistunut.

Tutkimuksen tuloksena syntyi peruskartoitus musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnasta. Yleisesti voidaan todeta, että maakuntakirjastojen toimintatavat eivät ole yhtenäisiä. Toimintatavat ovat joko vaihtelevia tai muodostavat kaksi erilaista toimintatapaa. Tuloksia hyödyntäen vertailtiin myös työn erilaisia lähtökohtia. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnassa ei ole suuria eroja siinä, onko se musiikkiosaston vai muun osaston vastuulla. Sekä maakuntakokoelman musiikkiäänitteiden että musiikkiäänitteiden omakustannejulkaisujen määrä on suurempi niissä maakuntakirjastoissa, joissa maakuntakokoelman musiikkiäänitteet ovat musiikkiosaston vastuulla. Lisäksi musiikkiosasto kerää todennäköisemmin hieman enemmän erilaisia ääniteformaatteja hankkiessaan äänittei-

tä maakuntakokoelmiin ja maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden markkinointiin musiikkiosastot painostavat hieman enemmän.

Maakuntakokoelmatyö ei juuri ole muuttunut 20 vuodessa tiettyjä uuden aineiston tiedonsaantikana-
via, hankintatapoja, yhteistyötä ja markkinointia lukuun ottamatta. Maakuntakirjastot voivat käyttää
tutkimuksen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan kartoitusta kehittäessään omaa mu-
siikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoimintaansa. Tutkimuksen kehitysideointi keskittyy musiikkiäänit-
teiden maakuntakokoelmatoiminnan tunnettavuuden parantamiseen, sillä sitä voisi tutkimuksen pe-
rusteella kohentaa paljon. Lisäksi markkinointi on kirjastoalalla vasta viime aikoina saanut huomiota.
Tunnettavuutta voisi parantaa esimerkiksi erilaisilla tapahtumilla sekä kontakteilla asiakkaihin, alueen
julkaisijoihin sekä muihin kulttuuritoimijoihin.

Tutkimuksen tuloksia vertailtiin Kyrkin (1993) sekä Mikkosen (2000) maakuntakokoelmiin liittyvien tut-
kimuksien tuloksiin. Jo tämän tutkimuksen kyselyä laatiessa huomioitiin Kyrkin sekä Mikkosen kyse-
lyt, jotta tutkimusten tulokset olisivat vertailtavissa keskenään. Tutkimuksen vertailukelpoisuus Kyrkin
ja Mikkosen tutkimuksien kanssa ei kuitenkaan ole täydellinen. Niin Kyrkin kuin Mikkosen maakunta-
kokoelmiin kohdistunut tutkimus huomioi kaikki maakuntakokoelmien aineistolajit, kun tämä tutkimus
on keskittynyt maakuntakokoelmien musiikkiäänitteisiin. Tästä eroavaisuudesta huolimatta Kyrkin ja
Mikkosen tutkimuksia on käytetty tutkimuksen tulosten vertailuun, sillä maakuntakokoelmatoimintaa
on tutkittu vähän ja täysin maakuntakokoelmien musiikkiäänitteisiin kohdennettuja tutkimuksia ei tie-
dettävästi ole. Tämä tutkimus eroaa vertailtavista tutkimuksista myös siten, että tutkimuksen kysely
antaa anonymiteetin vastaajakirjastoille, kun Kyrkin ja Mikkosen tutkimuksissa anonymiteettia ei ole.

Maakuntakokoelmatoiminta on alueelliselle kulttuuritoiminnalle tärkeää. Paikallisuuden arvostus kas-
vaa yhtäläisesti globalisoitumisen rinnalla. On puhuttu juurettomasta ajasta, jonka turvana oman alku-
perän tuntemus koetaan tärkeäksi. Kotiseutu on osa identiteettiä, joten sitä arvostetaan. Kotiseutukai-
puu ei myöskään ole harvinainen ilmiö. Ihmiset ovat yhä vuosikymmenienkin jälkeen kiinnostuneita
synnyinseuduistaan, vaikka olisivat jo muuttaneet muualle. Maakuntakokoelmat on hyvä keino lisätä
yhteisöllisyyttä kirjaston toimintaympäristössä, sillä alueen kulttuuriperintö on kaikille yhteinen. Yhtei-

söllisyys on siten maakuntakirjastoille tehokas markkinointikeino muutenkin kuin maakuntakokoelmien näkyvyyden puolesta.

Maakuntakokoelmien nostaminen esille voi lisätä kiinnostusta paikalliseen kulttuuriin ja yleisesti kirjastojen aarteisiin. Maakuntakokoelmat sisältävät harvinaisia teoksia, joita ei välttämättä ole muualla saatavilla. Vaikka maakuntakokoelmatyössä painotetaan ensisijaisesti kokoelman säilyttämistä, ei tämän hetken asiakkaita tule unohtaa. Maakuntakokoelmalla on arvoa myös heille. Peltosen (1987) mukaan maakuntakokoelman perimmäinen idea on tallettaa aluetta koskevaa tietoa ja myös saattaa aluekokoelma kirjastojen yleisen tiedonvälitystehtävän tapaan tietoa kaipaavalle. Myös Evansin (1979) kokoelmatyöpolitiikan mukaan yhteisön tietopalvelutarpeet on huomioitava siinä missä yhteisön tulevat tietopalvelutarpeet sekä ei-käyttäjien ja vähemmän aktiivisten käyttäjien tiedontarpeet.

Maakuntakokoelmatyö vaatii niin erityistä ajankäyttöä kuin paneutumista normaalin kokoelmatyön ulkopuolella. Samoin musiikkikirjastotyö on yleisesti kirjaston muihin aineistolajeihin verrattuna haastavaa ja perehtymistä vaativaa. Musiikkiala on laajempaa kuin kirja-ala jo erilaisten genresuuntausten ja niiden runsauden vuoksi. Musiikkialan muutosten seuraaminen vaatii aikaa, sillä erilaisten musiikkigenrejen sisällä saattaa olla hyvin erilaisia suuntauksia. Osa musiikkigenrepiireistä saattaa suhtautua jopa kielteisesti johonkin musiikin tallennusmuotoon ja uutta musiikkia ei välttämättä julkaista muuten kuin esimerkiksi vinyyliääniteformaattissa. Lisäksi omakustannejulkaisijoiden tai pienien musiikkikustantajien musiikkiäänitemyyntien määrät eivät välttämättä näy virallisissa musiikkiäänitemyyntilistauksissa, sillä musiikkiäänitteiden myyntiä tapahtuu paljon myös suurempien kivijalkalevykauppojen ulkopuolella. Musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoiminnan rajaaminen CD-levyihin saattaa siten jättää pois osan paikallisen musiikkikulttuurin kokonaisuudesta maakuntakokoelmissa.

Opinnäytetyön tekijällä ei ole käytännön kokemusta maakuntakokoelmatyöstä ja tämä tutkimus on tekijän ensimmäinen laaja tutkimus. Siten on aiheen haastavuuden vuoksi oikeutettua miettiä tekijän pätevyyttä aiheen tutkimiseen. Tekijän läheisin kosketus tutkimuksen aiheeseen on ammattiharjoittelun kautta saatu musiikkikirjastokokemus sekä maakuntakokoelmaan liittynyt projektityö. Näiden lisäksi koulutuksen yhteydessä kasvanut mielenkiinto maakuntakirjastoihin oli tärkeimpiä syitä valita

maakuntakokoelma-aiheinen opinnäytetyö juuri musiikkiäänitteiden osalta. Idea tutkimuksesta muodostui lopulliseen muotoonsa musiikkiosaston palvelupäällikön kanssa ja opinnäytetyön toimeksiantajana on Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.

Opinnäytetyötä on ollut mielenkiintoista ja haastavaa tehdä. Haastavuudesta huolimatta tutkimuksen mielenkiintoisuus on pysynyt koko tutkimusprosessin ajan, koska aihe on valittu ennen kaikkea rakkaudesta musiikkiin, kirjastoihin ja paikallista kulttuuria kohtaan. Aihe on myös laajahko ja jossain määrin vaikea tehdä maakuntakokoelmatyön uudenlaisen näkökulman vuoksi. Tutkimuksessa on yhdistynyt niin maakuntakokoelma- kuin musiikkikirjastotyö erityisesti kokoelmatyön ja markkinoinnin näkökulmista. Kirjallisten lähteiden löytäminen on ollut maakuntakokoelmatyön tapaan metsästämiseen viittaavaa ja välillä on ollut haastavaa tietää, missä menee raja aiheeseen sopivan ja yleisen tiedon välille. Opinnäytetyön teko on ollut antoisaa ja opettavaista, koska on ollut ilo huomata oppineensa paljon mielenkiintoisista aiheista ja koota kokonaisuus hajanaisista palasista. Tutkimuksen teko on parantanut entisestään koulutuksen antamaa kykyä käyttää monenlaisia lähteitä hyväkseen erityisesti englanninkielisten lähteiden osalta. Opinnäytetyön aikataulu viivästyi hieman alkuperäisestä tavoitteestaan valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä.

Opinnäytetyön teossa haastavinta on ollut tehokas ajankäyttö sekä tietynlaisen luottamuksen säilyttäminen omaan tutkimukseensa. Säännölliset tapaamiset ohjaavan opettajan kanssa ovat olleet tärkeitä molempien haasteiden ylittämiseen. Sopivien tutkimusmäärittelyjen löytäminen sekä selkeä kirjoittaminen olivat toisenlaisia haasteita tutkimuksen teolle, vaikka tutkimuksen teossa on ollut antoisaa huomata oppineensa myös itse tutkimuksen teosta. Aiheen tutkiminen kerta toisensa jälkeen on opettanut entisestään hakemaan ja näkemään uusia näkökulmia. On täytynyt myös oppia karsimaan turhaa niin tutkimuksesta kuin liiasta itsekkyydestä.

Tutkimusta olisi voinut parantaa esimerkiksi kyselyn osalta. Välillä aloittelevan tutkijan kokemattomuus haittasi asioiden tarkastelua useasta eri näkökulmasta ja omalle työlleen on tunnetusti helppo sokeutua. Kysely oli kattava ja mitään oleellista kysymystä ei jäänyt puuttumaan. Kysymyksenasettelun tarkkuutta olisi voinut sen sijaan lisätä. Kyselyssä olisi voinut avata alueen julkaisijan termiä tar-

koittamaan alueen omakustantajia, muusikoita tai yleisesti alueella musiikkiäänitteen julkaisevaa. Termi jäi mahdollisesti sellaisenaan osalle vastaajista epäselväksi. Haasteena tutkimukselle oli aiheen kirjallisten lähteiden löytäminen, sillä maakuntakokoelmatyöstä on kirjoitettu vähän. Erityisesti viime vuosikymmenien aikana aiheesta ei ole juuri julkaistu, joten kirjallisten lähteiden iäkkyyys oli tutkimuksen haasteena.

Opinnäytetyö onnistui positiivisesti ja tutkimuksen tavoitteet täyttyivät. Erityisesti ensimmäinen ja toinen tutkimuskysymysten eli 'mitä on maakuntakirjastojen musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatointa' ja 'mitkä ovat maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden kokoelmatyöperiaatteet' kartoitus onnistui hyvin. Tutkimus kattaa maakuntakirjastojen maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden perustietoja sekä kokoelmatyötä hyvin. Lisäksi tutkimuksen kyselyn hyvä vastausprosentti lisää tutkimuksen validiutta. Kolmanteen tutkimuskysymykseen eli 'miten maakuntakokoelmien musiikkiäänitteiden näkyvyys toteutuu asiakkaille ja alueen julkaisijoille' vastaaminen oli haastavampaa, sillä kolmas kysymys jäi tutkimuksen kyselyssä hieman vähemmälle painolle. Myös maakuntakirjastojen vastauksissa näkyvyydestä oli havaittavissa pienempää painoarvoa. Tätä musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoinnin näkyvyyden ja kokoelmatyön eroavaisuutta pyrittiin pienentämään keskittymällä tutkimuksen kehitysideoinnissa musiikkiäänitteiden maakuntakokoelmatoinnin näkyvyyteen.

Opinnäytetyön aiheesta olisi paljon jatkotutkittavaa. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi tutkia asiakkaiden tuntemusta maakuntakokoelmatoinnista sekä heidän mielipiteitään maakuntakokoelmien tärkeydestä. Asiakkaiden näkemyksiä maakuntakokoelmatoinnista voisi tutkimuksessa peilata Sanna Taljan niin musiikin kuin musiikkikirjaston tulkintarepertuaareihin. Tutkimus voisi lisätä myös maakuntakokoelman tunnettavuutta ja kehittää maakuntakokoelmatointia asiakkaiden näkökulmasta asiakassegmentoinnin tapaan. Asiakkaita voisi hyödyntää maakuntakokoelmatointia kehittäessä, jotta toiminta linkittyisi ympäröivään yhteisöön paremmin. Tutkimukseen voisi lisätä myös alueen julkaisijat ja muusikot omana osuutenaan. Toisena jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tutkia kirjastoammatillaisten näkemyksiä koko maakuntakirjastotoiminnasta, sillä aihetta on tutkittu vähän viime vuosikymmenien aikana. Tutkimuksessa voisi esimerkiksi tarkastella, miten hyödylliseksi alueen yleiset kirjastot kokevat maakuntakirjastot ja miten maakuntakirjastot voisivat olla paremmin tukena alueelleen.

LÄHTEET

Alman, S. W. 2007. Crash course in marketing for libraries. Westport: Libraries Unlimited.

Almgren, P. & Jokitalo, P. 2010. Kirjasto 2011 - Vaikutteita maailmalta. Helsinki: Avain.

Austen, G. & Ewers, B. 2006. A Framework for Market Orientation in Libraries. Teoksessa D.K. Gupta, C. Koontz, A. Massisimo & R. Savard (toim.) Marketing Library and Information Services: International Perspectives. Munich: K. G. Saur Verlag, 21–30.

Avalon, M. 2002. Confessions of a record producer: How to survive the scams and shams of the music business. San Francisco: Backbeet Books.

Baer, T. 2006. Musiikkikirjastojen tulevaisuus: rikkaan musiikillisen maailmankuvan puolesta. Kirjasto-lehti 99 (2), 20–21.

Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resource Access, Calimera. 2005. Hakupäivä 5.12.2010, <http://www.calimera.org/Lists/Country%20files/Forms/AllItems.aspx>.

Disher, W. 2007. Crash course in collection development. Westport: Libraries Unlimited.

Down, N., Evangeliste M. & Silberman, J. 2010. Bite-sized marketing: Realistic solutions for the over-worked librarian. London: Facet Publishing.

Eloranta, K. 2009. Yleisten kirjastojen musiikkitoiminnan vaiheita. Teoksessa I. Mäkinen (toim.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ, 613–656.

Esitys opetus- ja kulttuuriministeriölle Espoon kaupunginkirjaston maakuntakirjastotehtävistä luopumiseksi, Espoon kaupunki. 2010. Hakupäivä 16.2.2011, http://www.espoo.fi/asiakirja.asp?path=1;31;37423;37424;37425&id=DEC962FE089D7B4FC22577E6003CFC00&kanta=Kunnari\intra_kun_e.nsf.

Gronow, P. & Saunio, I. 1990. Äänilevyn historia. Porvoo: WSOY.

Gupta, D. K. 2006. Broadening the concept of library marketing. Teoksessa D.K. Gupta, C. Koontz, A. Massisimo & R. Savard (toim.) Marketing Library and Information Services: International Perspectives. Munich: K. G. Saur Verlag, 5–20.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heinisuo, R., Koskela, S. & Saine, R. 2004. Kirjastopalvelut kaikilla mausteilla: palvelutuotannon tila, tarpeet ja tulevaisuuden linjauksia. Opetusministeriön julkaisuja 2004:5.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Huber, C. W. 2003. Producing your own cds. London: Wise.

Iceland: Information on Public Libraries, Local Museums and Archives, Calimera. 2005. Hakupäivä 4.12.2010, http://www.calimera.org/Lists/Country%20files/Iceland_Country_Report.pdf.

Karhunen, M., Lehtman, I. & Nikula, J. 2010. Musiikki liiketoimintana. Helsinki: Teos.

Karttunen, S. 1994. Musiikkikirjaston tulkintarepertuaarit - Musiikkikirjaston idea ja toimintaperiaatteet asiakkaiden puheissa. Teoksessa S. Karttunen (toim.) Kirjastot musiikkitarjonnan verkostossa: tutkimuksia käyttäjän musiikkikirjastosta. Helsinki: Suomen kirjastoyhdistys, 58–88.

Keefe, L. 2004. What is the meaning of 'marketing'?. Marketing news 38 (15), 17–18.

Kekki, K. 1999. Kirjastosäännöstö 1999. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Kirjastoasetus 18.12.1998/1078

Kirjastolaki 4.12.1998/904

Kirjastojen tehtävät ja työnjako, Opetusministeriö. 2010. Hakupäivä 24.5.2010,
http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tehtavat_ja_tyonjako/?lang=fi.

Kirjastokonsertto: keskustelua musiikkikirjastoista. 1985. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Kirjaston projektit 2006–2009, Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. 2010. Hakupäivä
27.10.2010, <http://www.ouka.fi/kirjasto/palvelut/projektit2.html>.

Kirjastopoliittinen työryhmä. 2001. Kirjastopoliittinen ohjelma 2001–2004: työryhmän muistio. Opetus-
ministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliitiikan osaston julkaisusarja 2001:2.

Kotirinta, P. 2011. Vinyylistä toivotaan levyalun vauhdittajaa. Helsingin Sanomat. 13.1.2011, C1.

Kymmenes pohjoismainen maakuntakirjastokonferenssi, Troms fylkeskommune. 2010. Hakupäivä
4.12.2010,
<http://tromsfylke.no/Tjenester/Kultur/Fylkesbiblioteket/Kymmenespohjoismainenmaakuntakirjastokonferenssi/tabid/2082/Default.aspx>.

Kyrki, Irma. 1993. Alueellisen tiedon löytyvyys ja saatavuus. Oulun yliopisto. Kirjastotiede ja informa-
tiikka. Pro gradu.

Luokittelu, Jyväskylän yliopisto. 2011. Hakupäivä 9.2.2011,
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/luokittelu>.

Maakuntajohtajan katsaus - marraskuu 2009, Itä-Uudenmaan liitto. 2009. Hakupäivä 23.5.2010,
<http://www.ita-uusimaa.fi/?p=364&lang=fin>.

Maakuntakirjastojen toiminta-alueet, Kirjastot.fi-toimitus. 2010. Hakupäivä 24.5.2010,
<http://www.kirjastot.fi/fi-FI/kirjastoala/maakuntakirjastot/alueet/>.

Maakuntakirjastotoiminta: Suomen kirjastoseuran maakuntakirjastotyöryhmän muistio. 1980. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Maakuntakokoelmista alueellisiksi tietokeskuksiksi: aluetietokantatyöryhmän raportti. 1990. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto.

MANDAsta tuli Mandis, Kansalliskirjasto. 2010. Hakupäivä 27.10.2010,
<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/linna/manda.html>.

Markkinointi- ja verkkopalveluhanke Lapin kirjastoissa, Kirjasto.fi-toimitus. 2010. Hakupäivä 26.10.2010, http://wiki.kirjastot.fi/index.php/Markkinointi- ja verkkopalveluhanke_Lapin_kirjastoissa.

Mikkonen, A. 2000. Pohjois-Karjalan, Kainuun, Pohjois-Savon ja Mikkelin maakuntakirjastojen aluekokoelmat. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Musiikkikirjastotoiminnan käsikirja. 1986. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Musiikkikirjastotoiminnan opas. 1978. Vammala: Suomen kirjastoseura.

Muutos maakuntakirjastojen toiminta-alueisiin Uudellamaalla, Kirjastot.fi-toimitus. 2011. Hakupäivä 16.2.2011, <http://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/uutisia/ilmoitus.aspx?ID=8267f5c7-ef76-44d4-9a23-968a2fc268cd>.

Mäkelä, K. 2010. Musiikkikirjastot 2000-luvulla – kokoelmatyö muutoksessa. Hakupäivä 3.3.2011, http://www.kaapeli.fi/~musakir/interval/Intervalli_2010_2.pdf

Mäki-Mantila, A. 2008. Vanhat kirjat ja kuvat arkistosta kaikkien ulottuville. Ilkka, julkaistu 31.12.2008. Saatavana myös verkossa, <http://www.ilkka.fi/teemat/teematarticle.jsp?article=391372#>.

Mäkinen, I. 2009. Yleinen kirjasto hyvinvointiyhteiskunnassa 1960-luvun alusta vuosituhannen vaihteeseen. Teoksessa I. Mäkinen (toim.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ, 384–453.

Määrällinen analyysi, Jyväskylän yliopisto. 2011. Hakupäivä 9.2.2011, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>.

Nordenstreng, M. 2008. Itsenäiset levykaupat menestyvät meilläkin. Helsingin sanomat, julkaistu 16.3.2008. Saatavana myös verkosta, <http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Itsen%C3%A4iset%20levykaupat%20menestyv%C3%A4t%20meill%C3%A4kin/1135234852419>.

Oulun arkki - Esittely, Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. 2010. Hakupäivä 27.10.2010, http://www.ouka.fi/kirjasto/oulunarkki/arkki_esittely.aspx.

Peltonen, J. 1987. Paikallis- ja aluekokoelmat. Teoksessa V. Blinnikka, I. Holmberg & V. Lehväsaho (toim.) Kirjastotyön perusteet. Helsinki: Kirjastopalvelu, 72–77.

Perälä, M. 2010. Nutturat auki! – Lapin kirjastojen imago, viestintä ja brändi. Hakupäivä 26.10.2010, http://wiki.kirjastot.fi/upload/7/72/Br%C3%A4ndisuunnitelma_lopullinen.pdf.

Poroila, H. 1997. Musiikkikirjastojen palveluperiaatteet 2000-luvulla. Intervalli 10 (3), 18–24.

Reglement for fylkesbibliotek - veiledende retningslinjer, ABM-utvikling. 2010. Hakupäivä 5.12.2010, <http://www.abm-utvikling.no/bibliotek/lov-og-rett/bibliotekloven/reglement-for-fylkesbibliotek-veiledende-retningslinjer.html>.

Reykjavík Literally, Borgarbókasafn Reykjavíkur. 2010. Hakupäivä 4.12.2010, http://www.borgarbokasafn.is/desktopdefault.aspx/tabid-3686/6057_read-15948/.

Ronkainen, P. 2003. Musiikkitalenteiden myllerrys - Vinyylin ja nauhojen valtakaudesta siirrytty moni-muotoiseen digitaaliseen maailmaan. Intervalli 16 (1), 15–20.

Sareslahti, A. 1986. Kokoelmatyö yleisissä kirjastoissa. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Singh, R. 2005. Marketing culture of Finnish research libraries: an analysis of marketing attitude, knowledge and behaviour. Hakupäivä 26.10.2010, <http://bibbild.abo.fi/ediss/2005/SinghRajesh.pdf>.

Suomen virallisen listan säännöt, Musiikkituottajat – IFTP Finland ry. 2009. Hakupäivä 7.12.2010, <http://www.ifpi.fi/tiedostot/info/suomen-virallisen-listan-saannot.pdf>.

Talja, S. 1998. Musiikki, kulttuuri, kirjasto - Diskurssien analyysi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Toimiiko kirjastoverkko? – Yleisten kirjastojen verkon selvitys. 1990. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1990:51.

Valtioneuvoston päätös maakunnista 22.10.2009/799

Valtion kirjastotoimikunta. 1938. Mietintö maakuntakirjastojen ja yleisten keskuskirjastojen perustamisesta. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Vertailu, Taideteollinen korkeakoulu. 2011. Hakupäivä, 9.2.2011, http://www.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/14112_totea.html.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vuokko, P. 2004. Nonprofit-organisaation markkinointi. Porvoo: WSOY.

Wigell-Ryynänen, B. 1999. Muiden maiden kirjastosäännöstä ja kirjastojen toiminnasta: 1. Pohjoismaat. Teoksesta K. Kekki (toim.) Kirjastosäännöstö 1999. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 420–430.

Äänilevyt, ONKI. 2010. Hakupäivä 6.12.2010, <http://www.yso.fi/onto/muso/p842>.

Äänitteiden vuosimyynti, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. 2010. Hakupäivä 29.10.2010, <http://www.ifpi.fi/tilastot/vuosimyynti/>.

TUTKIMUS MAAKUNTAKOKOELMIEN ÄÄNITTEISTÄ

Tietoa tutkimuksesta:

- Tutkimus on Oulun seudun ammattikorkeakoululle tehtävä opinnäytetyö, jonka toimeksiantajana on Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.
- Tutkimuksen kyselyn kohteena ovat opetusministeriön alaiset maakuntakirjastot.
- Tutkimus on kohdennettu maakuntakokoelman äänitteihin: esimerkiksi CD-levyihin, vinyylilevyihin sekä elektronisiin ääniteformaatteihin.
- Opinnäytetyö ilmestyy luettavaksi ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseukseen keväällä 2011.

Jos teille tulee kysyttävää, lisättävää tai kyselyssä ilmenee ongelmia, voitte ottaa yhteyttä osoitteeseen k7hama01@students.oamk.fi

Kyselyn vastausaika on 16.11.2010 - 28.11.2010.
Vastaukset käsitellään anonyymisti.

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

Maakuntakirjastonne

Nimenne

Mikä on pääasiallinen tehtäväkuvanne maakuntakirjastossanne maakuntakokoelman äänitteiden kokoelmatyön lisäksi?

MAAKUNTAKOKOELMANNE MUSIIKKIÄÄNITTEIDEN PERUSTIEDOT

01. Mikä on koko maakuntakirjastonne maakuntakokoelman laajuus (nide)?

02. Mikä on musiikkiäänitteiden osuus maakuntakokoelmastanne? (nide- tai %-arvio)

03. Mikä on omakustanteiden osuus maakuntakokoelmanne musiikkiäänitteistä? (nide- tai %-arvio)

04. Minne maakuntakokoelmanne äänitteet ovat sijoitettu maakuntakirjastossanne?

- Musiikkiosastolle
- Maakuntaosastolle
- Muualle, minne?

05. Miten maakuntakokoelmanne äänitteet ovat asiakkaiden saatavilla?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kokoelma on vapaasti saatavilla
- Osa kokoelmasta on vapaasti saatavilla
- Kokoelmaan pääsee tutustumaan pyynnöstä
- Kokoelmatila on asiakkailta suljettu
- Muu, mikä?

06. Mitkä ovat maakuntakokoelmanne äänitteiden käyttö- ja lainaoikeudet?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kotilaina
- Kaukolaina
- Harkinnan mukaan
- Vain käsikirjastokäyttö
- Muu, mikä?

07. Minne luetteloitte maakuntakokoelmanne äänitteet?

08. Ovatko maakuntakokoelmanne äänitteet mielestänne ensisijaisesti käyttöä vai säilytystä varten?

- Käyttöä
- Säilytystä

Perustelisitteko vastauksenne.

09. Mitä erityispiirteitä maakuntakokoelmanne äänitteissä on?

MAAKUNTAKOKOELMANNE MUSIIKKIÄÄNITTEIDEN KOKOELMATYÖ

10. Mistä saatte tiedon maakuntakokoelmaanne sopivista uusista äänitteistä?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Alueenne paikallislehdistä
- Internetistä
- Alueenne julkaisijoilta
- Asiakkaidenne hankintaehdotuksista
- Maakuntakirjastonne muilta työntekijöiltä
- Maakuntanne muista kirjastoista
- Muualta, mistä?

11. Mitä hankintakanavia käytätte hankkiessanne äänitteitä maakuntakokoelmaanne?

12. Hankitteko maakuntakokoelman äänitteitä samanaikaisesti myös maakuntakirjaston avokokoelmaan?

- Kyllä Ei Tapauskohtaisesti

13. Ostatteko maakuntakokoelmaanne sopivat äänitteet omakustantajilta, vai pyydättekö ne pääasiallisesti lahjoituksina?

- Ostimme
- Pyydämme lahjoituksina
- Harkitsemme tapauskohtaisesti

14. Mitä ääniteformaatteja maakuntakokoelmaanne hankitaan?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- CD-levyjä
- Vinyylilevyjä
- C-kasetteja
- Elektronista aineistoa

Muuta, mitä?

15. Mitä ääniteformaatteja maakuntakokoelmaanne ei hankita, miksi?

16. Miten määrittelette paikallishenkilön musiikintekijöissä?

17. Mitä muita aineiston valintakriteerejä teillä on hankkiessanne äänitteitä maakuntakokoelmaanne?

18. Onko maakuntakokoelmanne kokoelmatyöperiaatteita kirjattu ylös kokoelmatyöohjeiksi?

Kyllä Ei

Jos vastasitte kyllä, voisitteko kyselyn täyttämisen jälkeen lähettää kokoelmatyöohjeet tämän kyselyn lopussa olevien ohjeiden mukaisesti.
Jos vastasitte ei, voitte siirtyä kysymykseen 20.

19. Ovatko maakuntakokoelmanne kokoelmatyöperiaatteet maakuntakirjastonne sisäiseen käyttöön, vai ovatko ne myös asiakkaidenne nähtävissä?

Sisäiseen käyttöön
 Nähtävissä myös asiakkaille

20. Painottuvatko maakuntakokoelmanne äänitteet maakuntanne keskuskaupungissa julkaistuun aineistoon?

21. Minkälaista yhteistyötä teette maakuntanne muiden kirjastojen kanssa maakuntakokoelmanne äänitteiden hankinnan osalta?

22. Mitä haasteita ja kehitettävää maakuntakokoelmanne äänitteiden kokoelmyössä on?

MAAKUNTAKOKOELMANNE MUSIIKKIÄÄNITTEIDEN NÄKYVYYS

23. Miten maakuntakokoelmanne äänitteitä tuodaan esille maakuntakirjastonne asiakkaille ja alueenne julkaisijoille?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

	Maakuntakirjastonne asiakkaille	Alueenne julkaisijoille
Näyttelyt	☐	☐
Maakuntakirjastonne WWW-sivut	☐	☐
Sosiaalisen median keinot	☐	☐
Paikallislehdet	☐	☐
Ilmoitustaulut	☐	☐

Millä muilla tavoilla tuotte maakuntakirjastonne asiakkaille esille maakuntakokoelman äänitteitä?

Millä muilla tavoilla tuotte alueenne julkaisijoille esille maakuntakokoelmanne äänitteitä?

24. Mitä yhteistyötä teette alueenne muiden kulttuuritoimijoiden kanssa maakuntakokoelman äänitteiden osalta?

25. Miten maakuntakokoelmanne käyttöä ja tunnettavuutta voisi kehittää?

MAAKUNTAKOKOELMANNE KOKOELMATYÖOHJEIDEN LÄHETYS

Voitte liittää kokoelmatyöohjeenne tai niihin osoittavan www-osoitteen oheiseen tekstilaatikkoon.
Vaihtoehtoisesti voitte lähettää kokoelmatyöohjeenne osoitteeseen k7hama01@students.oamk.fi

VASTAUSTEN LÄHETYS

Tarkistattehan vielä, että olette vastanneet haluamiinne kysymyksiin.

